

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Elektron siqaretlə
bağlı qərar
ertələnir
yazısı səh.14-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 26 dekabr 2025-ci il Cümə № 236 (8846) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

NATO Azərbaycan sərhədinə çatır

Ermenistanın Şimali Atlantika bloku ilə imzalayacağı sənəddən və bəyanatlardan narahat olmalıyıq?

yazısı səh.8-də

Bakıda böyrək almış orqan taciri - mafiya iş başında?

yazısı səh.3-də

İrəvan mina xəritələri əvəzində nə istəyir?

yazısı səh.6-də

Silah alveri edən dəstə tutuldu

yazısı səh.3-də

Təyyarə qəzasında həlak olanların xatirəsi anıldı

yazısı səh.4-də

Türkiyəyə qarşı koalisiya - Bakının mövqeyi...

yazısı səh.9-də

Zəngəzur əvəzinə, Qazax yolu...

yazısı səh.11-də

Putinin özge torpaqlarına iddiaları nə vaxtdan başlayıb?

yazısı səh.12-də

Diyanət İşləri İdarəsinin sədr müavini QMI-də

yazısı səh.15-də

Bakı üçün taksilərin kvotası açıqlandı

yazısı səh.13-də

Papanın atəşkəs çağırışının arxasındakı mesaj

yazısı səh.15-də

Üç nəfərin öldüyü avtobus qanunsuz işləyirmiş

yazısı səh.2-də

PREZİDENTİN “DÜŞMƏNLƏR” XƏBƏRDARLIĞININ ŞİFRƏLƏRİ

Ekspertlər vurğulayır ki, İlham Əliyevin bu ifadəni işlətməsi sırf ifadə tərz, üslub kimi qiymətləndirilə bilməz: “Bu, təhlükənin yalnız Ermənistanla məhdudlaşmadığını göstərən açıq siyasi mesajdır”

yazısı səh.5-də

Azərbaycanlıları “özge müharibə”yə şirnikləndirən kimlərdir?

Xarici kəşfiyyat şəbəkələrinə bağlı təşkilatçı qrupların mövcudluğu istisna edilmir

yazısı səh.4-də

Pezeşkianın hakimiyyəti təhlükədə - Bakıdan reaksiyalar

yazısı səh.7-də

Kozakın Rusiyanı “yenidən qurmaq” planı

yazısı səh.12-də

Sabiq nazir külli miqdarda borca düşdü

yazısı səh.13-də

Azər Məhərrəmov

Prezident Milli Qəhrəmanın oğlunu təltif etdi

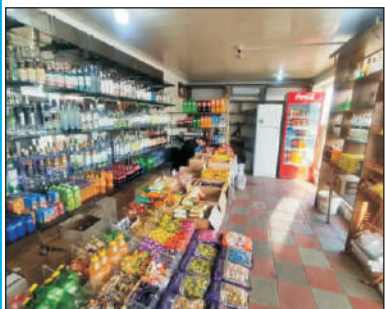
Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın bir qrup idmançısı və idman mütəxəssisini təltif edib.

Modern.az-ın məlumatına görə, İlham Əliyevin sərəncamına əsasən, Azərbaycanda idmanın inkişafında xidmətləri ilə əlaqədar "Tərəqqi" medalı ilə təltif edilənlər arasında Fred Asif adı ilə tanınan Milli Qəhrəman Asif Məhərrəmovun oğlu Azər Məhərrəmov da yer alıb.

Qeyd edək ki, Azər Məhərrəmov Armrestlinq (qol güleşi) üzrə usta idmançıdır. O, 2019-cu ilin dekabr ayında Polşada təşkil edilmiş turnirdə çempion olub.

Milli Qəhrəman Asif Məhərrəmov (Fred Asif) 1991-ci ildən Birinci Qarabağ müharibəsində cəbhənin Ağdam istiqamətinə döyüşən batalyonlardan birinin komandiri olub. Dəfələrlə ağır döyüşlərdə iştirak edib, yaralanıb. 1 iyul 1994-cü ildə vəərəm-dən vəfat edib.

Saxta araqlar satışdan çıxarıldı

Masallı rayonu, İsgəndərli kəndində fəaliyyət göstərən Həşimli Mais Təvəkgül oğluna məxsus marketdə Qida Təhlükəsizliyi Agentliyinin əməkdaşları tərəfindən keçirilmiş yoxlama zamanı normativ hüquqi aktların tələblərinin pozuldu-ğu aşkarlanıb.

Bu barədə Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi məlumat yayıb. Bildirilib ki, marketdə "Piterskaya", "Qubernatorskaya", "Organic", "Dokument" əmtəə nişanlı mənşəyi məlum olmayan saxta alkoqollu içkilər aşkar edilərək satışdan kənarlaşdırılıb. Normativ texniki tələblərə cavab verməyən məhsullarla bağlı məhdudlaşdırıcı qərar qəbul edilib.

Faktla bağlı inzibati protokol tərtib edilib, nümunələr götürülərək laborator müayinələrə cəlb olunub. Araşdırmalar davam etdirilir.

Azərbaycanda problemli kreditlər artdı

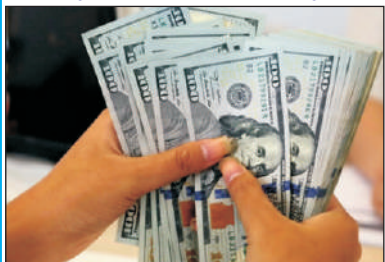
Azərbaycanda problemli kreditlərin məbləği 12%-dən çox artıb.

Mərkəzi Bank (AMB) xəbər verir ki, bu il dekabrın 1-nə Azərbaycanda vaxtı keçmiş kreditlərin məbləği 557,6 milyon manat təşkil edib.

Bu, noyabrın 1-i ilə müqayisədə 2,35% çoxdur. Ölkədə problemli kreditlərin məbləği ilin əvvəlinə nisbətən 24,2%, son 1 ildə isə 12,3% artıb.

Noyabrın sonuna vaxtı keçmiş kreditlərin ümumi kredit portfelində xüsusi çəkisi 1,8% təşkil edib. Bu nisbət oktyabrın sonuna 1,7%, ötən il dekabrın sonuna 1,5%, ötən il noyabrın sonuna isə 1,7% olub.

Valyuta ehtiyatlarımız 84 milyard dollara yaxınlaşır

Bu ilin əvvəlindən Azərbaycanın strateji valyuta ehtiyatları 12,6 milyard ABŞ dolları və yaxud 17,7% artaraq 83,6 milyard ABŞ dollarına çatıb.

Bu barədə Azərbaycan Mərkəzi Bankına (AMB) istinadən

xəbər verir.

Məlumatla görə, bunun 11,4 milyard dolları qurumun payına düşür. Bu isə ilin əvvəlinə nisbətən 4,3% çoxdur.

Hazırda ölkənin valyuta ehtiyatları xarici borcundan təxminən 17 dəfə çoxdur.

Üç nəfərin öldüyü avtobus qanunsuz işləyirmiş

Azərbaycan Yürüstü Nəqliyyat Agentliyi (AYNA) dekabrın 25-də paytaxtın Qaradağ rayonunda avtobusların iştirakı ilə baş vermiş ağır qəza ilə bağlı məlumat yayıb. AYNNA sərnişindəşımə fəaliyyəti göstərən avtobusun qanunsuz işlədiyini açıqlayıb: "Dekabrın 25-də Qaradağ rayonu ərazisində ölümlə nəticələnən yol-nəqliyyat hadisəsi aidiyyəti qurumlar tərəfindən araşdırılır. Araşdırmalarla müəyyən edilib ki, "İsuzu" markalı avtobus qanunsuz sərnişindəşımə fəaliyyəti ilə məşğul olan "Mercedes" markalı mikroavtobusla toqquşub.

Yol-nəqliyyat hadisəsinin başvermə səbəbləri və hüquqi

nə uyğun olaraq müəyyən ediləcək.

Qəza nəticəsində həyatını itirənlərin yaxınlarına dərin hüznə başsağlığı verir, yaralananlara şəfa diləyirik".

Qeyd edək ki, baş verən qəza nəticəsində avtobusda olan şəxslərdən 3-ü həlak olub, daha 8 nəfər yaralanıb. Faktla bağlı cinayət işi açılıb, araşdırma aparılır.

Oqtay Əsədovun qızının ölüm səbəbi məlum oldu

Milli Məclisin keçmiş sədri Oqtay Əsədovun qızı vəfat edib. "Unikal" xəbər verir ki, dünyasını dəyişən Nərminə Əsədovadır. O, 40 yaşında xərçəng xəstəliyi səbəbindən vəfat edib.

Mərhumun üç övladı var. Məlumatla görə, mərhum uzun müddət xəstə olub və Türkiyədə aldığı müalicədən sonra dünyasını dəyişib.

Oqtay Əsədov 2005-ci il dekabrın 2-dən 2020-ci il martın 10-dək Milli Məclisin sədri vəzifəsində çalışıb.

200 manat yardım nə vaxt veriləcək?

Dekabr ayının müavinət, təqaüd və ünvanlı dövlət sosial yardımları ödənilib.

Bu barədə Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin tabeliyində Dövlət Sosial Müdafiə Fondu (DSMF) məlumat yayıb.

Prezident cənab İlham Əliyevin Sərəncamına əsasən, ünvanlı sosial yardım alan ailələrin hər birinə Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü və Yeni il bayramı münasibətilə birdəfəlik maddi yardım (200 manat) verilməsi nəzərdə tutulub ki, bu maddi yardım da dekabrın 30-dək ödəniləcək.

Qeyd edək ki, bundan əvvəl, dekabrın 10-da Bakı, Sumqayıt şəhərləri, Abşeron rayonu, Naxçıvan Muxtar Respublikası üzrə dekabr ayının pensiyaları, 19-da digər bölgələrdə yaşayan pensiyaçıların və güzəştli şərtlərlə pensiya təyin edilmiş şəxslərin dekabr ayı üzrə pensiyaları ödənilib.

Qara Qarayev "Araz-Naxçıvan"dan ayrıldı

Təcrübəli yarımşəfərci Qara Qarayev klub rəhbərliyi ilə görüşərək, komandanın ayrılmaq istədiyini bildirib.

Futbolçunun müraciətini nəzərə alan klub rəhbərliyi ona xidmətlərinə görə təşəkkür edib, onunla mövsümün sonuna qədər olan müqaviləyə qarşılıqlı razılıq əsasında xitam verilib.

Qeyd edək ki, Qara Qarayev ötən ilin oktyabrından "qırmızı-ağlar"ın heyətində çıxış edirdi.

Konstitusiyasına dəyişikliklər nə vaxt olacaq?

Ermenistana sülh müqaviləsindən sonra Azərbaycan Konstitusiyasına dəyişikliklər ola bilər. Bunu Milli Məclisin deputatı Rövşən Muradov Modern.az-a açıqlamasında deyib. Onun fikrincə, yeni idarəetmə modeli bunu tələb edir. Deputat indiki halda həm icra hakimiyyətlərinin, həm də xüsusi nümayəndəliklərin paralel mövcudluğunun mümkün olmadığını əlavə edib. "Yeni idarəetmə modelində icra hakimiyyətləri başqa formada qalacaq, xüsusi nümayəndəliklər isə iqtisadi zonalar üzrə fəaliyyət göstərəcək. Məsələn, gələcəkdə Şuşanın ayrıca nümayəndəsi yox, Qarabağın xüsusi nümayəndəsi olacaq və onun tərkibində müvafiq icra strukturları fəaliyyət göstərəcək. Şişirdilmiş aparatlara ehtiyac qalmayacaq", - deyərək bildirib.

O vurğulayıb ki, bu sülh müqaviləsindən sonra mümkün olacaq. Xatırladaq ki, xüsusi nümayəndəlik institutu əsasən işğaldan azad edilmiş ərazilərdə tətbiq olunur və bu, Prezidentin fərmanları və müvafiq qanunvericilik aktları ilə tənzimlənir. Xüsusi nümayəndəliklər icra orqanları ilə paralel fəaliyyət göstərir. İcra hakimiyyətlərinin tam əvəzlənməsi üçün isə konstitusiya dəyişikliyi tələb olunur.

Azərbaycanda 75 yeraltı təkən qeydə alınıb

Bu ilin dekabr ayının 25-nə qədər Azərbaycan və ona bitişik ərazilərdə 19 zəlzələ hiss olunub.

Bu barədə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası (AMEA) nəzdində Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzinin (RSXM) baş direktoru, professor Qurban Yetermişli AMEA-nın Yer Elmləri bölməsinin iclasında məlumat verib.

Onun sözlərinə görə, sözügedən dövrdə Azərbaycan ərazisində 5543, Azərbaycan və ona bitişik ərazilərdə 8993 yeraltı təkən qeydə alınıb: "Maqnitudası 3-dən yuxarı olan 75 yeraltı təkən qeydə alınıb. Seysmik stansiyalar tərəfindən il ərzində 2400 yeraltı partlayışlar qeydə alınıb".

Bakıda böyrək almış orqan taciri - mafiya iş başında?

Adil Qeybullayev: "Bu tip cinayətlərdə bəzən ayrı-ayrı şəxslər məsuliyyətə cəlb olunsada, şəbəkənin özü fəaliyyətini tam dayandırmır, çünki..."

İnsan orqanlarının qanunsuz alqı-satqısı ilə məşğul olan, beynəlxalq "orqan mafiya" şəbəkəsinin üzvü olduğu bildirilən ukraynalı qadının Polşadan Qazaxıstana ekstradisiyası bu qaranlıq biznesin miqyasını bir daha gündəmə gətirib. Modern.az xarici KİV-ə istinadən xəbər verir ki, sözügedən qadın 2017-ci ilin iyul ayından 2019-cu ilin yanvar ayına qədər müxtəlif ölkələrdə, o cümlədən Azərbaycan ərazisində qanunsuz şəkildə insan böyrəkləri alıb və "qara bazar"da yenidən satışa çıxarıb.

Məlumata görə, orqan alverçisi Qazaxıstan, Ermənistan, Azərbaycan, Qırğızıstan, Tacikistan, Tailand və Özbəkistanda fəaliyyət göstərib. Onun əsas hədəfi sosial cəhətdən həssas təbəqələr - maddi sıxıntı içində olan, tibbi savadlılığı zəif, çıxış yolu görməyən insanlar olub. Aldadılan şəxslərə müxtəlif vədlər verilib, onlara sağlamlıqlarına ciddi risk yaratmadan "asan pul" qazanacaqları təqin edilib.

Ukrayna vətəndaşının 5 il beynəlxalq axtarışda olduğu, bu müddət ərzində müxtəlif ölkələrdə saxta sənədlərlə gizləndiyi bildirilir. Qadın bu yaxınlarda Polşada təsadüfən aşkar edilərək saxlanılıb. Qazaxıstan məhkəməsi onu qiyabi olaraq 12 il müddətinə azadlıqdan məhrum edib. İndi isə istintaq bu cinayət şəbəkəsinin daha geniş əlaqələrini üzə çıxarmağa çalışır.

Xüsusilə diqqət çəkən məqam ondan ibarətdir ki, Azərbaycan da orqan alverinin həyata keçirilirdiyi ölkələr siyahısında yer alır. Bu fakt istər-istəməz suallar yaradır: Azərbaycanda orqan alveri hansı mexanizmlərlə baş verir? Bu işdə yerli vasitəçilər varmı? Tibbi müəssisələr və ya qeyri-rəsmi "klinikalar" bu şəbəkəyə cəlb olunubmu?

Qeyd edək ki, Azərbaycanda "orqan mafiya" ilə bağlı zaman-zaman hü-

quq-mühafizə orqanları tərəfindən əməliyyatlar keçirilir, həbslər həyata keçirilir. Rəsmi qurumlar bildirirlər ki, bu sahə daim nəzarətdə saxlanılır. Lakin global miqyasda bu biznesin dövryyəsinin trilyonlarla dollarla ölçülməsi, qurbanlarının isə milyonlarla insan olması problemin yalnız hüquqi yox, eyni zamanda sosial və tibbi köklərinin də olduğunu göstərir.

Qeyd edək ki, son illərdə Azərbaycanda orqan transplantasiyası sahəsində mühüm hüquqi və institusional islahatlar aparılıb. "İnsan orqan və ya toxumalarının transplantasiyası haqqında" Qanun bu sahədə hüquqi bazanın formalaşmasında mühüm rol oynayıb. 2020-ci ildə isə "İnsan orqan və toxumalarının donorluğu və transplantasiyası haqqında" yeni qanun qəbul edilib.

Bu qanunlar orqan donorluğunun könüllü əsaslarla həyata keçirilməsini, canlı və meyit donorluğunun hüquqi çərçivəsini, qeyri-qanuni transplantasiyaya görə ciddi cəzaları nəzərdə tutur.

Bəs "qara bazar" niyə yaşır?

Ekspertlərin qənaətinə görə, rəsmi sistemdə donor tapmaq aylarla, bəzən illərlə vaxt aparır. "Qara bazar" isə "tez həll", "sürətli əməliyyat" və "zəmanətli nəticə" vədləri

ilə çıxış edir. Məhz bu boşluqdan beynəlxalq orqan mafiya-sı istifadə edir.

Ukraynalı qadının işi bir daha sübut edir ki, bu şəbəkələr tək-tək şəxslərdən yox, müxtəlif ölkələrdə əlaqələri olan, sənəd saxtakarlığı, tibbi personal, vasitəçilər və maliyyə kanallarını əhatə edən transmilli cinayət qruplarından ibarətdir.

Mövzu ilə bağlı tibb elmləri doktoru, professor Adil Qeybullayev "Yeni Müsavat"a danışdı. Professor qeyd edib ki, "orqan mafiya" və ya "orqan qaçaqmalçılığı" tək-cə ayrı-ayrı ölkələrin deyil, bütün dünyanın ciddi problemlərindən birinə çevrilib: "Bu cinayət növü global xarakter daşıyır, sərhəd tanımır və beynəlxalq miqyasda fəaliyyət göstərən geniş şəbəkələr tərəfindən idarə olunur. Azərbaycan da bir dövr bu təhlükədən tam sığortalanmış deyildi və müəyyən mərhələdə bu cür halların ölkə ərazisində mövcud olduğu müşahidə olunurdu.

Məhz bu səbəbdən vaxtilə hüquq-mühafizə orqanları məsələni xüsusi nəzarətə götürərək orqan alveri ilə məşğul olan qrupların izinə düşdü və aparılan əməliyyat tədbirləri nəticəsində bu cinayət şəbəkəsinin əsas istiqamətləri müəyyənləşdirildi. Görülən tədbirlər nəticəsində problemin böyük hissəsinin qarşısı alındı və hazırda Azərbaycanda orqan qaçaqmalçılığı halları demək olar ki, minimuma endirilib. Lakin bu, təhlükənin tam aradan qalxdığı anlamına gəlmir. Çünki söhbət lokal yox, beynəlxalq cinayət şəbəkə-

kəsindən gedir və bu şəbəkənin müxtəlif ölkələrdə əlaqələri, maraqları və təsir dairələri mövcuddur. Təbii ki, bu sahə ilə məşğul olan şəxslər adi insanlar deyil. Onlar adətən kifayət qədər maddi imkanlara malik, müxtəlif dövlət strukturları və qeyri-dövlət qurumları ilə əlaqələri olan, müəyyən himayə və arxa-dayaqlara söykənən şəxslərdir. Məhz buna görə də bu tip cinayətlərdə bəzən ayrı-ayrı şəxslər məsuliyyətə cəlb olunsada, şəbəkənin özü tam şəkildə məhv edilə bilmir. Bu sistem narkotik qaçaqmalçılığı və silah alveri kimi klassik mafiya mexanizmi üzərində qurulub: bir həlqə qırılsa da, digər həlqələr fəaliyyətini davam etdirir. Bu baxımdan sözügedən hadisə də məhz belə tipli transmilli cinayət modelinə uyğun gəlir. Yeni konkret icraçılar ifşa olunur, lakin arxa planda dayanan əsas təşkilatçılar və maliyyə axınları çox vaxt toxunulmaz qalır".

Adil Qeybullayev fikrincə, orqan nəqli məsələsində əsas problem şəffaflığın və sistemliliyin tam şəkildə təmin olunmamasıdır: "Əslində bu sahədə istənilən sui-istifadənin qarşısını almaq üçün aydın, şəffaf və beynəlxalq standartlara uyğun sistem qurulmalıdır. Dünyanın heç bir inkişaf etmiş ölkəsində ata, ana, bacı, qardaş və ya üçüncü bir şəxsin istənilən adama öz orqanını verməsi praktikası nəzarətsiz şəkildə həyata keçirilmir. Üstəlik, nəzərə almaq lazımdır ki, ata-anaya, bacı-qardaşa belə hüquqi və mənəvi baxımdan "orqan vermək borcu" qoyula bilməz. Bu, yalnız ailədaxili mənəvi seçim ola bilər, məcburiyyət deyil.

Üçüncü şəxslərin, yeni qohumluq əlaqəsi olmayan insanların başqa birinə orqan bağışlaması isə ciddi suallar doğurur. Təbii olaraq ortaya sual çıxır: hansı əsasla bir insan tanımadığı başqa bir şəxsə orqan verir? Bu prosesin arxasında kriminal, maliyyə və ya korporativ maraqların dayanması ehtimalı hər zaman mövcuddur və məhz bu risklər orqan mafiyaşının yaranmasına zəmin yaradır.

Doğrudur, dünyada könnüllü orqan donorları da var və bu insanlar öz orqanlarını fərdi şəxslərə deyil, donor

Silah alveri edən dəstə tutuldu

Bir qrup şəxsin Bərdə və Ağdam rayonları ərazisində odlu silah-sursat satışı həyata keçirməsi ilə əlaqədar olaraq polis əməkdaşları tərəfindən xüsusi əməliyyat tədbirləri həyata keçirilib.

DİN-in mətbuat xidmətinin regional qrupundan verilən məlumata görə, polisə Ağdam rayon sakinləri evvəllər məhkum olunmuş 34 yaşlı Ağasif Abdullayev, tanışı 36 yaşlı Şünasib Hüseynov, 24 yaşlı Cavid Quliyev və Bərdə rayon sakinini 29 yaşlı Vüsalə Həsənova ilə qabaqcadan əlbir olaraq qrup şəklində birləşərək dekabr ayı ərzində qanunsuz olaraq odlu silah və onun kompleks hissələrinin satışını təşkil etdikləri barədə əməliyyat məlumatları daxil olub.

Dekabr ayının 23-də qrup üzvləri A.Abdullayev, Ş.Hüseynov və V.Həsənova növbəti dəfə odlu silah sursat satmaq istəyən zaman Bərdə Rayon Polis Şöbəsinin əməkdaşları tərəfindən saxlanılaraq istintaqa təqdim ediliblər. Onlardan ümumilikdə 2 ədəd "Kalaşnikov" avtomatı, 1 ədəd "Makarov" tapancası, 6 ədəd patron darağı və 168 ədəd patron aşkarlanıb.

Faktla bağlı Cinayət Məcəlləsinin müvafiq maddələri ilə cinayət işi başlanıb. A.Abdullayev, Ş.Hüseynov, V.Həsənova və C.Quliyevə ittiham elan edilərək barələrində məhkəmənin qərarı ilə həbs-qətimkan tədbiri seçilib.

Qrup üzvlərinin digər cinayət əlaqələrinin müəyyən edilməsi istiqamətində əməliyyat-istintaq tədbirləri davam etdirilir.

Murad Quliyev

Antidövlət çağırışları edən şəxsin məhkəməsi başladı

Dövlət əleyhinə yönələn açıq çağırışlar etməkdə təqsirləndirilən Murad Quliyevin cinayət işi üzrə məhkəmə başlayıb. Quliyev Murad Qüdrət oğlu barəsində Cinayət Məcəlləsinin 281.1-ci (Hakimiyyətin zorla ələ keçirilməsinə, zorla saxlanılmasına və ya Azərbaycan Respublikasının konstitusiyası quruluşunun zorla dəyişdirilməsinə və ya ərazi bütövlüyünün parçalanmasına yönələn açıq çağırışlar etmə, habelə bu cür məzmunlu materialları yayma) maddəsi ilə təqsirləndirilən şəxslərin qismində cəlbətmə haqqında qərar qəbul edilib.

O, istintaqdan qaçaraq Azərbaycan hüddudlarından kənarda gizləndiyi üçün barəsində ittiham elan edilməsi ilə bağlı axtarış elan olunub. Binəqədi Rayon Məhkəməsinin bu il fevralın 15-dəki qərarı ilə barəsində qiyabi həbs-qətimkan tədbiri seçilib.

Sentyabrın 12-də ittihamın məzmununa əlavələr və dəyişikliklər edilərək Murad Quliyev barəsində Cinayət Məcəlləsinin 281.2-ci (Dövlət əleyhinə yönələn açıq çağırışlar; eyni əməllər təkrar və ya bir qrup şəxs tərəfindən törədildikdə) maddəsi ilə təqsirləndirilən şəxslərin qismində cəlb etmə haqqında qərar qəbul edilib.

banklarına bağışlayırlar. Donor banklarında bu orqanlar xüsusi qaydada qeydiyyata alınır və tibbi baxımdan istifadəyə yararlı olduqları qısa zaman intervalı ərzində uyğun resipiyyət tapılır. Orqan köçürülməsi öncədən müəyyən edilmiş növbə, tibbi göstəricilər və şəffaf siyahı əsasında həyata keçirilir. Bu mexanizm bu gün dünyanın

bütün sivil ölkələrində tətbiq olunur və belə sistemlər qeyri-qanuni alverin qarşısını almağa imkan verir. Məhz buna görə də hesab edirəm ki, elə bir mexanizm və elə bir nəzarət sistemi yaradılmalıdır ki, orada orqan mafiya-sına, kriminal maraqlara ən kiçik boşluq belə qalmasın".

□ **Xalidə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

Azərbaycanlıları "özgə müharibə"yə şirnikləndirən kimlərdir?

Xarici kəşfiyyat şəbəkələrinə bağlı təşkilatçı qrupların mövcudluğu istisna edilmir

Sosial şəbəkələrdə Azərbaycan vətəndaşlarının pul müqabilində Rusiya-Ukrayna müharibəsinə cəlb olunması haqda məlumatlar yayılır. Artıq hər iki ölkədə döyüşən yüzlərlə azərbaycanlı haqda məlumatlar mövcuddur. 2010-2020-ci illər aralığında Azərbaycan Respublikasından xeyli sayda şəxs Suriyaya və İraqa gedərək müxtəlif silahlı qruplaşmalara qoşulmuşdu. Bu proseslər əsasən dini pərdə altında həyata keçirilirdi.

Bellidir ki, dünyanın bir çox ölkələrində münaqişə zonalarında pul müqabilində insanlar müharibəyə cəlb edilir. Belə iddialar var ki, Rusiya-Ukrayna müharibəsində hər iki tərəf - həm Ukrayna, həm Rusiya hərbi təcrübəsi olan, könüllü döyüşmək istəyənlərə müxtəlif təkliflər verir. Sosial şəbəkələrdə çağırışlar yayılır, elanlar verilir.

Mümkündür ki, Azərbaycanda insanları müharibəyə cəlb edən xüsusi şəbəkə var. Onların bu işdən yaxşı qazanc əldə etdiyi istisna deyil. Sosial şəbəkələrdə müxtəlif vasitələrlə bu çağırışları edənlərin müəyyənləşdirilməsi, məsuliyyətə cəlb olunması və ciddi tədbirlərin görülməsi vacibdir. Azərbaycanlıları "özgə müharibə"yə şirnikləndirən kimlərdir? Hansısa nəzarət mexanizmi mümkündürmü?

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri, hüquq üzrə fəlsəfə doktoru Çingiz Qənizadə "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Rusiya-Ukrayna müharibəsinə döyüşçü kimi qoşulan Azərbaycan vətəndaşlarının sayının, eləcə də həmin mü-

haribədə ölənlərin sayının artmaqda olduğu barədə xəbərlərin intensivləşməsi bu qanunsuz prosesdə hansısa gizli təşkilatçılığın olduğu şübhəsini yaradır: "Düzdür, hələ ki belə bir şəbəkə, qrup və ya təşkilatçı şəxsin olduğu rəsmi qurumlar tərəfindən ifşa edilməyib, amma istisna deyil ki, əgər varsa gec-tez ifşa ediləcək. Azərbaycan vətəndaşlarının Rusiya-Ukrayna müharibəsinə pul müqabilində və ya qeyri-rəsmi yollarla cəlb edilməsi barədə narahatlıqlar artır. İstisna deyil ki, bəzi vətəndaşlarımız hansısa ölkənin kəşfiyyat mərkəzlərinin təsiri altına düşürlər, aldadıcı vədlərin təsirinə düşüb Rusiya-Ukrayna müharibəsinə qoşulurlar. Bir sıra beynəlxalq xəbərlərdə bildirilir ki, Rusiya müharibədə əcnəbi cəlb etmək üçün müxtəlif kanallardan istifadə edir: saxta mərkəzlər, özəl strukturlar, bəzən diplomatik və mədəni institutlar kimi maskalanmış vasitələrlə. Bu cəhdlər nəticəsində 128-dən çox ölkədən insanlar cəlb edilməyə çalışılıb və ölənlər, ələ keçirilənlər olub. Bu halla-

rın çoxunda "gizli şəbəkə" və ya saxta "təkliflər" iddiası ortaya çıxıb".

Hüquqşünas xatırladı ki, Azərbaycan dövləti rəsmi surətdə hər hansı xarici münasibətdə iştirak etmir və Azərbaycan vətəndaşlarının Azərbaycan dövlətinin iştirak etmədiyi hərbi əməliyyatlarda iştirakı qanunla qadağandır: "Dövlət hüquq-mühafizə orqanları da belə hallara qarşı tədbirlər görür. Azərbaycan vətəndaşının xarici ölkədə icazəsiz hərbi əməliyyatlarda iştirakı və ya silahlı qruplaşmalara qoşulması qanunla qadağandır və bu, cinayət məsuliyyəti yaradır. Azərbaycan Respublikası başqa dövlətlərin müharibələrində iştirak etmir və Azərbaycan vətəndaşlarının xarici ölkədə dövlətin rəsmi icazəsi olmadan silahlı münaqişələrdə iştirakını qanunsuz hesab edir. Bu, həm Cinayət Məcəlləsi, həm də Azərbaycanın beynəlxalq öhdəliklərindən irəli gəlir. Azərbaycan Cinayət Məcəlləsinin 114-cü maddəsinə görə, pul, imtiyaz və ya başqa fayda qarşılığında xarici ölkədə silahlı münaqişədə iştirak 5 ildən 10 ilədək azadlıqdan məhrumetməni nəzərdə tutur. Cinayət Məcəlləsinin 279-cu maddəsinə görə, vətəndaş rəsmi dövlət ordusu olmayan silahlı dəstəyə, bəxtiyona, qruplaşmaya qoşulursa da 3 ildən 8 ilədək həbs

cəzası nəzərdə tutulur. Bu işdə təşkilatçı və ya fəal iştirakçı olduqda daha ağır cəza nəzərdə tutulur. Azərbaycan Cinayət Məcəlləsinə görə, Azərbaycan vətəndaşı cinayəti xarici ölkədə törətsə belə, Azərbaycan ərazisinə qayıtdıqda Azərbaycan qanunları ilə mühakimə edilə bilər. Qanun baxımından "təhlükəsizlik işi", "mühafizə xidməti", "təlimçi", "sürücü", "tikinti briqadası" adı altında cəlb olunub sonradan döyüşlərə qatılmaq da cinayət məsuliyyətindən azad etmir. "Bilmirdim" arqumenti adətən qəbul edilmir. Bir sözlə, Azərbaycan vətəndaşının xarici müharibədə iştirakı qanunsuzdur və vətəndaş bu qanunsuzluğa təşviq və təhrik etmək, bu qanunsuzluğun təşkilatçısı olmaq cinayətdir. Azərbaycanın müvafiq rəsmi qurumları şübhəsiz ki, haqqında söhbət gedən məsələni müvafiq mexanizmlərlə diqqətdə saxlayıb tədbirlər görəcəkdir".

"Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlığı haqqında" Qanunun 10-cu maddəsinə əsasən, Azərbaycan dövləti öz vətəndaşının xarici dövlətin vətəndaşlığına mənsubiyyətini tanımır (beynəlxalq müqavilələrdə nəzərdə tutulmuş hallar istisna olmaqla). 2014-cü ildə qanuna edilən dəyişikliyə görə, başqa ölkənin vətəndaşlığını qəbul edən şəxs 1 ay ərzində bu barədə

Təyyarə qəzasında həlak olanların xatirəsi anıldı

Azərbaycan Hava Yollarının (AZAL) Bakı-Qrozni marşrutu üzrə planlaşdırılmış J2-8243 nömrəli səfərin reysinin icrası zamanı baş vermiş faciənin ildönümü ilə əlaqədar dövlət qurumlarının və ictimaiyyətin nümayəndələrinin iştirakı ilə faciə qurbanlarının xatirəsinə həsr olunmuş anım tədbiri keçirilib.

Anım tədbiri çərçivəsində rəqəmsal inkişaf və nəqliyyat naziri Rəşad Nəbiyev, AZCON Holding-in icraçı direktoru Şahin Babayev, "Azərbaycan Hava Yolları" QSC-nin prezidenti Samir Rzayev, eləcə də dövlət qurumlarının nümayəndələri həlak olmuş ekipaj heyətinin ailə üzvləri ilə birlikdə Bakı şəhərində yerləşən II Fəxri xiyabanı ziyarət ediblər. Mərasim iştirakçıları məzarlara gül dəstələri qoyub, dünyasını dəyişənlərin xatirəsinə bir dəqiqəlik sükutla yad ediblər. Eyni zamanda Heydər Əliyev Beynəlxalq Aeroportunda da hadisə qurbanlarının xatirəsinə bir dəqiqəlik sükut elan olub.

Daha əvvəl, dekabrın 20-də anım tədbirləri çərçivəsində AZAL-ın rəhbərliyi və həlak olmuş ekipaj üzvlərinin yaxınları Qazaxıstan Respublikasının Aktau şəhəri yaxınlığında baş vermiş qəza yerini də ziyarət ediblər. Bu səfər hadisə qurbanlarının xatirəsinin ehtiramla yad edilməsi və əbədləşdirilməsi istiqamətində atılan növbəti addım olub.

Xatırladaq ki, 2024-cü il dekabrın 25-də J2-8243 nömrəli Bakı-Qrozni reysini yerinə yetirən AZAL-a məxsus "Embraer 190" tipli səfərin təyyarəsi Rusiya Federasiyasının hava məkanında kənar fiziki və texniki müdaxiləyə məruz qalıb. İdarəetməni itirmiş hava gəmisi Qazaxıstan Respublikasının Aktau şəhəri istiqamətinə yönəldilərək orada qəza enişinə məruz qalıb. Göyertdə olan 67 nəfərdən 38-i həlak olub, 29 nəfərin isə həyatı xilas edilib.

Xidməti vəzifələrini yerinə yetirərək yüksək peşəkarlıq, şücaət və fədakarlıq göstərdiklərinə görə həlak olmuş ekipaj üzvlərinə - Kşnyakin İqor İvanoviç, Kalyaninov Aleksandr Georgiyeviç və Əliyeva Hökümə Cəlib qızına ölümündən sonra Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı adı verilib. Sağ qalan ekipaj üzvləri - Əsədov Zülfikar Sərdar oğlu və Rəhimli Aydan Vəqif qızı isə I dərəcəli "Rəşadət" ordeni ilə təltif olunublar.

Dövlət Miqrasiya Xidmətinə (və ya xaricədirsə, konsulluğa) yazılı məlumat verməlidir.

Məsələ ilə bağlı hüquqşünas Ramil Süleymanov modern.az-a açıqlama verib.

O qeyd edib ki, ilk növbədə belə şəxsin Azərbaycan Respublikası ilə hüquqi bağlılığı araşdırılmalıdır:

"Çünki bəzi hallarda ikili vətəndaşlığı olan şəxslər mövcuddur: Azərbaycan Respublikası prinsip etibarilə ikili vətəndaşlığı tanımır. Yalnız 2014-cü ilə qədər əldə edilmiş ikili vətəndaşlıq istisna təşkil edə bilər. Bir çox hallarda ikili vətəndaşlığı olan şəxslər sənədlərini dəyişmək istədikdə onlara seçim təqdim olunur: ya Azərbaycan vətəndaşlığını saxlayır, ya da digər ölkənin vətəndaşlığını. Bu zaman şəxs Azərbaycan vətəndaşlığını saxlayaraq digər ölkənin vətəndaşlığından imtina edə və ya əksinə, Azərbaycan vətəndaşlığından imtina edərək, digər ölkənin vətəndaşlığını seçə bilər. Bu məsələlər ayrıca araşdırılır.

Əgər müəyyən edilərsə ki, Azərbaycan Respublikasının vətəndaşı, məsələn, Ukraynada hərbi əməliyyatlarda iştirak edib, bu halda onun barəsində cinayət işi başlanır. Hətta şəxs ölkə xaricindədirsə, barəsində qiyabi həbs-qətimkan tədbiri seçilə və beynəlxalq axtarışa verilə bilər.

Azərbaycan Respublikası heç bir ölkə ilə ikili vətəndaşlıqla bağlı müqavilə bağlamayıb. Bu yanaşma Rusiya ilə münasibətlərdə də, Türkiyə ilə münasibətlərdə də eynidir. Qanunvericilikdə bu məsələlərlə bağlı mexanizmlər mövcuddur. Azərbaycan vətəndaşı istədiyi halda ölkə prezidentinin adına müraciət etməklə vətəndaşlıqdan imtina edə bilər. Lakin bu zaman həmin şəxsin dövlət qarşısında bütün hüquqi öhdəlikləri yoxlanılır: hərbi xidmət, inzibati və ya cinayət məsuliyyəti, cərimələr və digər məsələlər araşdırılır. Əgər hər hansı öhdəlik mövcuddursa, əvvəlcə onlar icra olunmalıdır".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

“Bundan sonra sülh içində, təhlükəsizlik içində yaşamaq üçün biz bu tarixi heç vaxt unutmamalıyıq. Biz birlik bizim dostumuz kim olub, düşmənlərimiz kim olub. Əfsus ki, düşmənlərimiz dostlarımızdan bir neçə dəfə çox olub”. Bunu Prezident İlham Əliyev Ağdamda 2-ci yaşayış kompleksinin açılışında oraya köçən sakinlərlə görüş zamanı deyib.

Prezident bu fikrinin ar-
 dinca deyib ki, amma bu gün
 bizim güclü iradəmiz, siyasi
 addımlarımız, Silahlı Qüvvə-
 lərimizin güclü olması artıq
 tamamilə yeni mənzərəni or-
 taya qoyur. Beş il bundan əv-
 vəl döyüş meydanında qazandığımız Qələbəni biz 2 il
 bundan əvvəl antiterror əmə-
 liyyatı nəticəsində tam əldə
 etdik: “Ondan sonra keçən 2
 il ərzində bütün beynəlxalq
 təşkilatlarda bunu təsdiqlə-
 dik. Mənfur Minsk Qrupunun
 tarixin arxivinə göndərilməsi
 də məhz bizim təkidimizlə ol-
 muşdur. Bu ayın əvvəlində
 Minsk Qrupu və ona bağlı
 olan bütün təsisatlar rəsmən
 ləğv edildi. Bu da bizim tələ-
 bimiz idi və Ermənistan tərəfi
 demək olar ki, 5 il ərzində bu-
 na müqavimət göstərirdi. An-
 caq yenə də deyə bilərəm ki,
 bizim iradəmizin qarşısında
 heç kim dura bilməz. Bugün-
 kü yeni reallıqlar dünyanın
 aparıcı ölkəsinin Prezidenti-
 nin iştirakı ilə avqust ayında
 təsdiqləndi, möhürləndi. Bi-
 zim Qələbəmizin çox böyük
 və güclü möhürü də vuruldu,
 onunla da separatçılığın, bizə
 qarşı ərazi iddialarının, anti-
 Azərbaycan qüvvələrinin
 bizə qarşı açıq “soyuq sava-
 şı”nın artıq sonu gəldi, sepa-
 ratçılığın kitabı bağlandı və
 Azərbaycan xalqı artıq bir ne-
 çə aydır ki, sülh içində yaşa-
 yır”.

**Prezident İlham Əliyev
 eyni zamanda ayıq olmaq,
 daim güclü olmaq çağırışı
 da edib:** “Mən bunu birinci
 dəfə deyil ki, deyirəm. Ayıq
 olmalıyıq, daim güclü olmalı-
 yıq. Ona görə biz son 5 ildə
 ordu potensialımızı böyük dər-
 cədə gücləndirmişik və ke-
 çən ay hərbi paradda bütün
 dünya bunun bir hissəsini gö-
 rə bildi. Əbədi sülhə nail ol-
 maq üçün biz hər zaman po-
 tensial düşmənlərimizdən bir
 neçə dəfə güclü olmalıyıq.
 Bunu təmin edirik və edəcə-
 yik”.

**Milli Məclisin deputatı
 Elçin Mirzəbəyli** “Yeni Müsa-
 vat”a bildirdi ki, Prezident İl-
 ham Əliyevin Ağdamda yerli
 sakinlərlə görüş zamanı səsləndirdiyi “Ayıq olmalıyıq, da-
 im güclü olmalıyıq” fikri sadəcə
 emosional çağırış və ya
 hərbi ritorika deyil. Bu,
 postmünaqişə dövründə

Prezidentin “düşmənlər” xəbərdarlığının şifrələri

Ekspertlər vurğulayır ki, İlham Əliyevin bu ifadəni işlətməsi sırf ifadə tərz, üslub kimi qiymətləndirilə bilməz: “Bu, təhlükənin yalnız Ermənistanla məhdudlaşmadığını göstərən açıq siyasi mesajdır”

Azərbaycanın təhlükəsizlik
 fəlsəfəsini, regional reallıqlara
 baxışını və gələcəyə dair strateji
 xəttini ifadə edən konseptual
 yanaşmadır: “Xüsusilə
 dövlət başçısının “düşmən”
 deyil, “düşmənlər” ifadəsini iş-
 lətməsi bu yanaşmanın daha
 dərin, çoxqatlı və realist xar-
 rakter daşdığını göstərir. Pre-
 zidentin “ayıq olmalıyıq” çağırışı
 ilk növbədə romantik illüzi-
 yalardan uzaq durmaq mesajıdır.
 Bu ifadə beynəlxalq münasibətlər
 sistemində ədalətin yox, maraqların
 əsas rol oynadığını açıq şəkildə ifadə
 edən siyasi realizmin təzahürüdür.
 Azərbaycanın 30 ilə yaxın işğala
 məruz qalması, beynəlxalq hüququn
 kağız üzərində qalması və ikili stan-
 dartların acı təcrübəsi dövlətin
 siyasi yaddaşında silinməz izlər
 buraxıb. Bu baxımdan “ayıqlıq”
 təhlükələri əvvəlcədən görmək,
 dostu və düşməni düzgün ayırd
 etmək, geosiyasi prosesləri emosiyalarla
 deyil, rəşional hesablamalarla
 oxumaq deməkdir. Bu ayıqlıq
 həm də cəmiyyətə ünvanlanan
 mesajdır. Müharibə bitmə
 də, risklər bitməyib və sülh
 kağız üzərində imzalanan sənədlə
 deyil, real güc balansına
 qorunur”.

**Deputat vurğuladı ki, Prezident İlham Əliyevin
 nitqində “düşmənlər” sö-
 zünün işlətməsi də təsadüfi
 deyil və sırf ifadə tərz, üs-
 lub kimi qiymətləndirilə bil-
 məz:** “Bu, təhlükənin yalnız
 Ermənistanla məhdudlaşmadığını
 göstərən açıq siyasi mesajdır.
 Ermənistan sadəcə icraçı olub,
 onu silahlandıran, siyasi cəhətdən
 himayə edən, regionda revanşizmə
 ümid verən və sülh prosesini
 sabotaj edən daha geniş bir
 çevrə mövcuddur. Bu çevrəyə
 Ermənistanda revanşizmi stimullaşdıran
 dövlətlər, Cənubi Qafqazda yeni
 gərginlik ocaqları yaratmaq istəyən
 geosiyasi mərkəzlər, Azərbaycanı
 güclənmiş, müstəqil və regional
 lider kimi görmək istəməyən
 dairələr daxildir. Məhz buna görə
 Prezident “düşmən” anlayışını
 çoxtərəfli və sistemli təhlükə kimi
 təqdim edir. Bu, həm xarici siya-
 sətə, həm də müdafiə strategiyasında
 kompleks yanaşmanın mövcudluğunu
 göstərir”.

**E.Mirzəbəyli qeyd etdi ki, Prezidentin “Əbədi sülhə
 nail olmaq üçün biz hər zaman
 potensial düşmənlərimizdən bir neçə dəfə güc-**

**lü olmalıyıq” fikri klassik pasifist yanaşmadan köklü
 şəkildə fərqlənir:** “Bu, güc
 balansına əsaslanan sülh konsepsiyasıdır.
 Azərbaycanın işğal dövründəki
 təcrübəsi göstərdi ki, zəif olan
 tərəf haqlı olsa belə, haqqını qoruya
 bilmir. 2020-ci ildə və sonrakı
 antiterror tədbirlərində əldə
 edilən nəticələr isə təsdiqlədi ki,
 yalnız güclü ordu və siyasi iradə
 sülhü diktə edə bilər. Son 5 ildə
 ordu potensialının ciddi şəkildə
 gücləndirilməsi, müasir silahlanma,
 texnoloji üstünlük və hərbi parad
 vasitəsilə bu gücün nümayişi
 təkcə daxili auditoriyaya deyil,
 bütün dünyaya ünvanlanan
 mesaj kimi qiymətləndirilməlidir.
 Azərbaycan artıq müdafiə olun-
 an yox, təhlükəsizliyini öz
 təmin edən dövlətdir. Potensial
 təhlükələrə gəldikdə isə, onlar,
 şübhəsiz ki, var. Revanşçi düşüncələr
 hələ də Ermənistan siyasi spektrində
 tam sıradan çıxmayıb. Regionda
 böyük güclərin toqquşan maraqları,
 Cənubi Qafqazın strateji əhəmiyyəti,
 enerji və nəqliyyat layihələri
 ətrafında gedən rəqabət təhlükə
 ehtimallarını daim aktual saxlayır.
 Bundan əlavə, informasiya
 müharibəsi, diplomatik təz-

yiqlər və siyasi manipulyasiyalar
 da müasir dövrün “yumşaq
 təhlükə” alətləridir. Məhz bu
 səbəbdən Prezidentin çağırışı
 mövcud reallıqların qısamüddətli
 dəyərləndirilməsinə yox, uzunmüddətli
 strateji düşüncəyə əsaslanır”.

**Deputatın sözlərinə görə, Prezident İlham Əliyevin
 Ağdamda səsləndirdiyi fikirlər
 bir daha göstərir ki, Azərbaycan
 sülh istəyir, amma sadələşdirmə deyil, bu
 sülhün güc üzərində bərqərar
 olduğunu hər kəsdən yaxşı başa
 düşür:** “Ayıq olmaq” ifadəsi
 təhlükəni vaxtında görmək,
 “düşmənlər” deyimi isə təhlükənin
 çoxşaxəli olduğunu qəbul etməkdir.
 “Daim güclü olmaq” isə müstəqilliyin
 yeganə real təminatıdır. Azərbaycan
 öz taleyini özü müəyyən edən
 regional gücdür. Bu güc isə yalnız
 qorunmaq üçün yox, sabitlik və
 ədalətli sülh yaratmaq üçündür”.

**Politoloq Elxan Şahinoğlu isə bildirdi ki, Prezident
 tamamilə haqlıdır və çox vacib
 məsələ haqda səmimi fikirlər ifadə
 edib:** “Azərbaycanın müharibədə
 qələbə qazanmasına baxmayaraq,
 ordunun gücləndirilməsi və modern
 hərbi texnikanın

alışı və istehsalı prosesi davam
 etməlidir. Hazırkı dünyada
 beynəlxalq hüquq işləmir, güclü
 olan təzyiqlərə tab gətirir və
 təhlükələrdən qoruna bilir. İndinin
 özündə də Azərbaycanla düşmən
 və rəqib gözü ilə baxan ölkələrin
 sayı çoxdur. Bizə düşmən kimi
 baxan ölkə təkcə Ermənistan
 deyil. Bizə düşmən və rəqib gözü
 ilə baxan dövlətlər və siyasi mərkəzlər
 Azərbaycanın bölgədə artan rolundan
 narahatdırlar. Azərbaycan İkinci
 Qarabağ müharibəsində qələbə
 qazanmaqla və ərazi bütövlüyünü
 təmin etməklə yaxın tarixinin
 ən böyük problemini həll edib.
 Bu, Azərbaycana imkan verdi ki,
 resurslarını və gücünü digər
 məsələlərin həllinə yönəlsin.
 Bu sırada dəhlizlərin çəkilməsi,
 Türkiyə və türk dövlətləri ilə
 ittifaqın güclənməsi, o cümlədən
 Ermənistanla sülh quruculuğunda
 Azərbaycanın təşəbbüskarlığını
 vurğulamaq olar.

Buna baxmayaraq, Azərbaycan
 və Cənubi Qafqaz üçün potensial
 təhlükələr azalmayıb. Rusiya və
 İrandakı şovinist dairələr Cənubi
 Qafqazda sülhün və Azərbaycanla
 Ermənistan arasında əməkdaşlığın
 formalaşmasında maraqlı deyillər.
 Həmin qüvvələr illər boyu Qarabağ
 münaqişəsi vasitəsilə həm
 Azərbaycana, həm də Ermənistanla
 təzyiq etməyə çalışıblar. İndi
 həmin alət şovinist və imperiya
 təfəkkürü ilə yaşayanların
 əllərindən çıxıb. İlham Əliyev
 Ağdamda çıxış edərkən, işğal
 dövründə Ermənistanla milyardlarla
 dollar havayı silah və hərbi
 texnika, müharibə dövründə isə
 “İsgəndər” raketlərinin verildiyini
 də bildirdi. Söhbətin Rusiyadan
 gətirdiyi aydındır”.

**Politoloqun sözlərinə görə, Rusiya və İrandakı şovinist
 dairələr hesab edirlər ki, Cənubi
 Qafqazda sülh onların maraqlarına
 uyğun deyil:** “Onlar düşünürlər ki,
 bu halda Cənubi Qafqaz ölkələri
 qonşularla yanaşı Avropa İttifaqı
 və ABŞ ilə əməkdaşlığı gücləndirəcəklər.
 Bəli, bu həqiqətdir. Cənubi Qafqaz
 ölkələri Vaşinqton və Brüssellə
 müxtəlif sahələrdə əməkdaşlıq
 edirlər. Bu siyasət Rusiya və
 İranla təhlükə yaratmır. Ancaq
 şimal və cənub qonşumuzda
 bunu anlamayanlar var. Odur ki,
 Azərbaycan potensial təhlükədən
 qorunmaq üçün həm güclü
 orduya malik olmalı, həm də
 müttəfiq və tərəfdaşlarıyla
 əlaqələri gücləndirməlidir. Bu
 halda düşmən və rəqiblər
 Azərbaycanla heç nə edə bilməzlər”.

✉ **Əlibar SEYİDAĞA,**
 “Yeni Müsavat”

Hərbi xidmətə çağırılan işçilərin müavinəti artırılır Ekspert: "Əgər işçi xidmət müddətini tamamladıqdan sonra 60 təqvim günü ərzində..."

Əmək Məcəlləsində işçinin əmək müqaviləsinin tərəflərin iradəsindən asılı olmayan səbəblərlə ləğv edilməsi halları müəyyən edilib.

Bu hallardan biri də işçinin hərbi xidmətə çağırılması ilə bağlıdır. Əmək müqaviləsinə hərbi xidmətə çağırılma səbəbindən xitam verilməsi vəziyyətində işçiyə müəyyən işdən çıxarma müavinətləri ödənilir. Hazırda qüvvədə olan Əmək Məcəlləsinin 77-ci maddəsinin 7-ci bəndinə görə, bu müavinətin məbləği orta aylıq əməkhaqqının iki misli kimi müəyyən edilib. Milli Məclisdə müzakirəyə çıxarılan Əmək Məcəlləsinə dəyişikliklər layihəsində isə həmin müavinət məbləğinin orta aylıq əməkhaqqının üç mislinə qədər artırılması nəzərdə tutulur.

Yeniliyi şərh edən əmək qanunvericiliyi üzrə ekspert Nüsrət Xəlilov bildirib ki, bu dəyişiklik hərbi xidmətə çağırılan şəxslərin həyat şəraitini yaxşılaşdırmağı və onların sosial müdafiəsini daha da gücləndirməyi hədəfləyir. Ekspert hərbi xidmətə çağırılma əsasında işdən çıxarılma hallarında işçiyə veriləcək müavinətin artırılmasını, əmək qanunvericiliyindəki sosial bərabərliyin gücləndirilməsi baxımından mühüm bir addım kimi qiymətləndirib: "Bu dəyişiklik işçilərin hərbi xidmətə çağırılma səbəbi ilə həyatlarında yaranan maddi çətinlikləri daha da asanlaşdıracaq və onlara daha geniş bir maliyyə dəstəyi verəcək. Əmək müqaviləsinə xitam verilməsinin sosial müdafiə aspektləri qanunvericilikdə edilən bu cür dəyişikliklərlə daha da yaxşılaşdırılacaq".

N.Xəlilov hesab edir ki, Əmək Məcəlləsinə təklif olunan bu dəyişiklik həm də işəgötürənlər üçün bir məsuliyyət yaradır. Onlar hərbi xidmətə çağırılan işçilərin əmək müqaviləsinə xitam verilməsi zamanı həmin şəxsləri müvafiq müavinətlə təmin etməklə qanuni öhdəliklərinə əməl etməli və işçilərinin hüquqlarını qorumaqlıdır: "Həmçinin Əmək Məcəlləsinin 77-ci maddəsinin 9-cu hissəsinə əsasən, qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada müəssisənin ləğvi istisna olmaqla, işçinin müddətli həqiqi hərbi xidmətdə olduğu müddət ərzində mülkiyyət növündən və təşkilati-hüquqi formasından asılı olmayaraq, müəssisədə iş yeri və vəzifəsi saxlanılır. Müddətli həqiqi hərbi xidmətə çağırılanaq dek müvafiq müəssisədə işləmiş şəxslər hərbi xidmətdən buraxıldıqdan ən gec 60 təqvim günü keçənədək həmin müəssisədə əvvəlki və ya buna bərabər vəzifəyə (peşəyə) qayıtmaq hüququna malikdirlər. Məsələn, bir işçi hərbi xidmətə çağırılıb və xidmət müddəti bitdikdən sonra işə qayıtmaq istəyir. Əgər işçi xidmət müddətini tamamladıqdan sonra 60 təqvim günü ərzində əvvəlki iş yerinə müraciət etməyi unutmuşsa, o zaman bu hüquq itirilir. Lakin 60 gün ərzində işə qayıtmaq istəyən işçi əvvəlki vəzifəsini və ya ona bərabər bir vəzifəni tələb edə bilər".

Azərbaycanda mina təhlükəsi beynəlxalq diqqət tələb edir. Bu haqda Amerikanın "The National Interest" jurnalının məqaləsində vurğulanıb. Nəsr qeyd edir ki, Azərbaycan dünyanın ən çox minalanmış ölkələri sırasında qalır və illərlə davam edən münaqişə fəal döyüşlər başa çatdıqdan sonra da insan tələfatını davam etdirir. "Təxminən 1,5 milyon mina və çoxlu sayda müharibənin digər partlayıcı qalıqları Azərbaycan ərazisinin 12%-dən çoxunu əhatə edərək ölkəni dünyanın ən çox minalanmış ölkələrindən birinə çevirir. Bu böhran beynəlxalq birliyin təcili diqqət və dəstəyini tələb edir", - məqalədə deyilir.

Müəlliflər vurğulayırlar ki, Azərbaycanda minalar "gizli qatillərdir, zamanı silahlandırırlar". Onlara "yaşayış binalarında, yollarda, məktəblərdə və hətta qəbiristanlıqlarda" rast gəlinir, bu da əhalinin geri qayıtmasını və zərərçəkmiş rayonların yenidən qurulmasını son dərəcə riskli edir. 2020-ci ildən bəri mina nəticəsində təxminən 3500 nəfər, o cümlədən 361 uşaq həlak olub, qurbanların ekseriyyəti mülki şəxslərdir.

"National Interest" həmçinin qeyd edir ki, Ermənistan hələ də minalanmış sahələrin tam xəritələrini təqdim etməyib. Məqalədə qeyd edilir ki, bu, münaqişə tərəflərini minaların yerləşdirilməsini səndəşdirməyi və hərbi əməliyyatlar dayandırıldıqdan sonra minaların təmizlənməsini asanlaşdırmağa məcbur edən beynəlxalq humanitar hüququ pozur. Müəlliflər vurğulayırlar ki, belə xəritələrin olmaması "mülki əhalini

İrəvan mina xəritələri əvəzində nə istəyir?

Ermənistanın hərbi canilərin buraxılması tələbinə alacağı cavab bəllidir; Azərbaycan tranzit embarqosunu ləğv etsə də...

ölümcül təhlükəyə məruz qoymağa davam edir".

Yada salaq ki, vaxtilə mina xəritəsi müqabilində 15 nəfər erməni Ermənistana təhvil verilib. Ardınca Rusiya prosesə töhfə vermək istiqamətində addım atıb. Ümumilikdə, 30 erməni diversanın təhvil verilməsi ilə Azərbaycan tərəfin 200 minədək minanın yerinin xəritəsini aldığı deyilirdi. Amma bu proses artıq uzun müddətdir ki, dayanıb. Üstəlik, verilən mina xəritələrinin heç də hamısı doğru-dürüst, dəqiq çıxmayıb. Bunu dövlət yetkililəri də açıqlayıblar. Yeni Ermənistan bizdən istədiyi diversantları vermişik, amma onlar mina xəritələrini dəqiq verməyiblər. Bundan əlavə, minalar xaos şəkildə basdırılıb. Bu da əlavə çətinlik yaradır.

Bəs bu dəfə Ermənistan bizdən nə istəyə bilər? Əgər mina xəritələri qarşılığında separatçıları azadlığa buraxmağı tələb edəcəksə, o zaman dirsek göstərə bilərik. Bu problem üç-beş günlük problem deyil və görünür, hələ uzun müddət bizimlə olacaq.

Deputat Elşad Musayev Ermənistanın mina xəritələrini beynəlxalq konvensiyalara əsasən verməyə borclu olduğunu qeyd etdi. Onun sözlərinə görə, mina xəritələri hər hansı şərt və yaxud qarşılıqlı mübadilə şəklində olmamalıdır.

Dir: "Çünki mina xəritələrinin verilməsi, əsirlərin və meyitlərin qaytarılması humanitar məsələdir, beynəlxalq konvensiyalara uyğun olaraq yerinə yetirilməli borcudur. Yeni burada hər hansı şərt irəli sürülə bilməz ki, siz hərbi caniləri ekstradisiya edin, biz də mina xəritələrini verək. Birmənalı olaraq hamısı təqdim olunmalıdır. Amma indiye qədər verilən xəritələrin cəmi 20-25 faizi dəqiq çıxıb".

Deputatın sözlərinə görə, Avropa İttifaqı bu məsələdə Ermənistana təzyiq göstərmək əvəzinə onu tumarlayır: "Sanki işğala məruz qalan Ermənistandır. Biz hərtərəfli ədalətsizliklə üzləşən tərəfik. Təəssüf ki, minaların təmizlənməsində də ciddi dəstək olmadı. Ermənistan isə tranzit embarqosunu ləğv etdiyimiz halda, mina xəritələrini verməkdən boyun qaçırdı. Burada bir detal da istisna deyil ki, işğal dövründə minalar kortəbii basdırıla bilər. Yəni heç də hamısının yerinin dəqiq bilinməsi mümkün deyil. Hər halda, Ermənistan Müdafiə Nazirliyində xəritələr mövcuddur".

Deputat Araik və digər canilər qarşılığında xəritələrin verilməsini isə absurd adlandırdı: "Əvvəla, Ermənistan Azərbaycana belə bir şərt irəli sürə və diqtə edə bilməz. Eyni zamanda,

həmin mühakimə olunan şəxslər 30 ildən çox torpaqlarımızda separatçı, terrorçu fəaliyyətlə məşğul olub. Cənab Prezident Ağdamda çıxışında da vurğuladı ki, hazırda Ukrayna, Moldova və Gürcüstanda separatçı yuvalar var, amma Azərbaycanda bu xain ocaq məhv edilib. Ona görə də separatizm problemi olan digər üç dost ölkə də zamanı gəldikdə həmin separatçıların liderlərini mühakimə etməlidir. Əminəm ki, Avropa bunu alqışlayacaq. Amma bizə çatanda Avropa İttifaqı onların azad olunmasını tələb edir, siyasi girov adlandırdır. Yeni həm mina xəritələrinin verilməsi, həm hərbi canilər mövzusunda ikili standartlar var. Azərbaycan isə o cinayətkarları hansısa şərtlə azad etməyəcək. Artıq onlara cəza da istənilib və tezliklə hökm oxunacaq".

Sosial Hüquqların Müdafiə Mərkəzinin rəhbəri Xəzər Teyyublu isə dedi ki, mina xəritələrinin verilməsi üçün Ermənistana diplomatik təzyiqləri artırmaqlıq. Onun fikrincə, bu məsələdə rəsmi Bakı da neft məhsulları və taxıl daşınmasını gündəmə gətirə bilər: "Əslində Paşinyan hökuməti maraqlı olmamalıdır ki, xəritələr verilməsin. Bundan sonra Ermənistanın hansı qazancı ola bilər? Ək-

sine, bu addımı atmaqla rəsmi İrəvan özünə müsbət xal qazandırır. Görünür, bu məsələdə xüsusi razılaşma olmalıdır. Məncə, baş nazirlərin müavinləri delimitasiya ilə bərabər mina xəritələrini də müzakirə etməlidir. Azərbaycandan bununla bağlı çağırışlar artmalı, beynəlxalq müstəvidə daha çox gündəmə gətirilməli, Paşinyan hökumətinə təsir güclənməlidir. Bu günə qədər azad olunan ərazilərdə xeyli sayda mina təmizlənilib, lakin hələ də bu terrorun qurbanları var".

Qeyd edək ki, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə 2020-ci ilin noyabr ayından 2025-ci ilin 23 dekabr tarixinədək ANAMA və humanitar minatəmizləmə fəaliyyətinə cəlb olunan digər qurumlar tərəfindən aparılan minatəmizləmə əməliyyatları nəticəsində ümumilikdə 247 887 hektar ərazi minalardan və müharibənin digər partlayıcı qalıqlarından təmizlənilib. Bildirilib ki, 40 255 ədəd piyada əleyhinə mina, 22 969 ədəd tank əleyhinə mina və 172 995 ədəd partlamamış hərbi sursat olmaqla, ümumilikdə 236 219 ədəd mina və müharibənin digər partlayıcı qalıqları aşkar edilərək zərərsizləşdirilib.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Qoca doktor və məsum manis

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

"Göbəyin ağ dələmə, Görmüşəm, düymələmə! Di qoy, di qoy, Di qoy, mənə yar öldürsün; Gözləri xumar öldürsün, İxtiyarı var, öldürsün!"
 (Əbdürrəhim bəy Haqverdiyev, "Marallarım" əsərindən)

26 dekabr bütün dünyada "Xalq şairləri günü" kimi qeyd edilir, bu münasibətlə xalq şairlərimizi təbrik edirəm... Əlbəttə, zara-fət idi, dünyada belə bir bayram günü yoxdur. Əslində dünyada heç xalq şairi adı da yoxdur, Sovetdən qalma bu ad ancaq bizim kimi ərəzilərdə yaşadı. Ancaq nə ziyarı, fəxrı adın biri az, bir çox, qalsın yerində.

Təzəlikcə yaşamaqda olan xalq yazıçı və şairlərimizin siyahısını açıqlamışdılar, məlum olmuşdu onlardan cəmi 4 xalq şairi, 6 xalq yazıçısı salamatdır. Üst-üstə 10 nəfər edir. Prinsipcə, hər milyon adamımıza 1 xalq şair-yazıçısı düşür, ancaq azdır. Bunu artırmaq lazımdır. Məsələn, xalq artistlərinin sayı daha çoxdur. Bəzən hansısa sünnet toyunda səhnədə 15 xalq artisti oxuyur. Elə çıxır ki, xalqımız nəsr və poeziyaya manislıqdan daha az hörmət bəsləyir. Bu, bizim dünya imicimizə ziddir. Nizamilər, Füzulilər, Məhsətilər və sairə... Halbuki indi məndən soruşsan Füzuli dövründə yaşamış 1 nəfər belə manisın adını çəkə bilmərəm. (Nizaminin Afaq adlı kənizi bizə məlumdur, hesab edək o, şair üçün həm də çalib-oxuyurmuş).

İnşallah, gələn il Mədəniyyət Nazirliyi 50 min manatlıq ədəbiyyat mükafatını təqdim edəyəndə xalq şairlərimizin baş sayında artım əldə olunar. Bunun üçün hərtərəfli şərait var. Hətta İranda yaşayan soydaşlarımız arasında xalq şairi adı verməliyik. Təzəlikcə AYB Güney Azərbaycan ədəbiyyatı şöbəsində rəhbərlik dəyişdirildi, Sayman Aruzun yerinə Qaraca Çobanı qoydular. Deməli orda ədəbiyyat otlaqlarımıza nəzarət təmin ediləcəkdir. Maşallah. Çox lazımlı hadisədir. Elə bir geopolitik bölgədə məskunlaşmışıq ki, burada siyasi liderlər mütləq şeir oxumalıdır. Hara gət-sən bir-iki bənd deyirsən, xalq sevinir.

Bu baxımdan, görkəmli şairəmiz Elza Seyidcahanla görkəmli loğman Rəşid doxtur arasında jurnalistlər tərəfindən yaradılan süni qalmaqal heç yaxşı olmadı, dövlətçilik mənafeələrimizə ziddir. Rəşid müəllim şairəni dəli adlandırdı, şairə isə ona qoca sarsaq dedi. Hətta iddia elədi ki, doxtur neçə ildir üzünü yumur. **Sitat:** "Amma mən gündə 3 dəst paltar dəyişirəm".

Açıq, pal-paltarın çoxluğu ilə öyünmək, o cümlədən kiməsə kasıbçılığını, imkansızlığını baş qaxıncı etmək "Tikim ağzınız" kimi möhtəşəm sənət əsəri yaratmış Elza xanıma heç yaraşmadı. Lakin bu diskussiyadan xalqımızın qazancı da oldu: həmin şeirin hazırda Rəşid müəllimə ithaf edildiyini öyrəndik. Bir növ, keçici kubok kimi şeiridir, Elza xanım onu hər dəfə bir personaja ithaf edir. Bunun özü dünya poeziyasında yenilik sayılır.

Xalqımızın ədəbiyyat söhbətləri etməsi sevindiricidir. Keçən ay da başqa bir diskussiya xalq şairi Vahid Əzizlə müğənni Nuran arasında yaşanmışdı. Müğənni şairin "Ay yalançı" şeirinə mahnı qoşmuş, lakin mahnının sözlərində "Lap Tanrı ol, ocağına sürünmə, ay yalançı" misrasını dəyişdirərək "Bir də məsum göz yaşına inanmaram, ay yalançı" deyər oxumuşdur. Şair isə narazı qalıb, deyir nə qədər sağam, mahnıda sözümü oxuyanda məndən icazə alın, sonra dəyişdirin.

Burada mən müğənninin tərəfini tutmağa məcburam, çünki şairin yazdığı formada oxusa, el qınağına tuş gələrdi. Neçə yeni "Lap Tanrı ol"? Mənevi-millî dəyərlərimiz bəs? Allaha qarşı çıxmaq hiss edilir. Tanrı yalançı ola biləmi? Şair bununla nə demək istəyir? Təklif edirəm onun xalq şairi adına yenidən baxılsın. Müğənninin "bir də məsum göz yaşına inanmaram" variantı tolerantdır, multikultural ənənələrimizə uyğundur. Hərçənd burada da məntiqi xəta var, çünki yalançının məsum göz yaşı olmur.

Yazını Əbdürrəhim bəy başqa əsərindən beytlə bitirərək, oxucularımıza xoş gün diləyək:

"Bir dil ki qəm düşürün ola, ağlar, ağlamaz?
 Ənduhi-qüssə yarı ola, ağlar, ağlamaz?"

NATO Ermənistanla münasibətlərdə yeni mərhələyə keçməyə hazırlaşır. Alyansın baş katibinin müavini Radmila Şekerinska Ermənistanın müdafiə naziri Suren Papikyanla görüşdən sonra X sosial şəbəkəsində verdiyi açıqlamada bu niyyəti açıq şəkildə ifadə edib.

Şekerinskanın sözlərinə görə, NATO Ermənistanda həyata keçirilən islahatları dəstəkləməyə hazırdır və tərəflər gələn il əməkdaşlığa dair yeni çərçivə sənədinin razılaşdırılmasına ümid edirlər. O bildirib ki, bu sənəd NATO-Ermənistan tərəfdaşlığının əsas istiqamətlərini və gələcək prioritetlərini müəyyən edəcək.

Görünən odur ki, NATO Cənubi Qafqazda məhz Ermənistanla münasibətləri sıx inkişaf etdirir. Bunun səbəbi onunla bağlıdır ki, Paşinyan hakimiyyəti Qərbi inteqrasiya kursunu götürüb. Halbuki Rusiyanın Ermənistanda hərbi bazası var, bu ölkənin Türkiyə və İranla olan sərhədlərini rus sərhəddçiləri mühafizə edir. Bu o deməkdir ki, Ermənistan uğrunda artıq Rusiya-NATO rəqabəti var. NATO Ermənistanla hərbi əməkdaşlığı institusional müstəviyə keçirir. Ermənistan KTMT adlı hərbi blokun üzvüdür.

Göründüyü kimi, NATO Ermənistanla gələn il yeni çərçivə sənədi imzalamaq istəyir. Ermənistanla imzalanması nəzərdə tutulan sənəd regionda nəyi dəyişə bilər?

AMİP sədrinin beynəlxalq əlaqələr üzrə müavini Elşən Mustafayev "Yeni Müsavat"a açıqlamasında NATO-nun bu regiona gəlişinin yeni olmadığını söylədi: "NATO-nun Cənubi Qafqazın hər üç ölkəsi ilə uzun illərdir əməkdaşlığı var. Zaman-zaman müxtəlif səviyyəli təlimlər də keçirilib. Hətta Azərbaycan NATO tərkibində sülhməramlı missiyada da iştirak edib. Yeni NATO Cənubi Qafqaza bu gün gəlməyib. Hazırda Ermənistanla bağlı verilən proqnozlar isə öncədən gözlənilən idi. NATO rəhbərliyi müxtəlif zamanlarda hazırda verilən proqnozun reallaşacağı ilə bağlı açıqlamalar da vermişdi. Bu prosesin niyə Ermənistandan başlaması isə konkret səbəblərlə bağlıdır. Avropanın içində olan və Avropa İttifaqı ilə sərhədləri olan Ukraynanın NATO üzvlüyü məsələsinin bu gün nələrə gətirib çıxartdığı göz qabağındadır. Yeni Avropa İttifaqı sərhədlərindən uzaq Rusiyanın hələ də təsir altında saxladığı Ermənistanın NATO üzvlüyü istəklərinin bu gün hansı fəsadlara yol açacağını proqnozlaşdırmaq çətin deyil. Rusiya iqtisadi və hərbi cəhətdən kifayət qədər zəifləməsə, Cənubi Qafqaz-

NATO Azərbaycan sərhədinə çatır

Ermənistanın Şimali Atlantika bloku ilə imzalayacağı sənəddən və bəyanatlardan narahat olmalıyıq?

dakı maraqlarından əl çəkməse, Ermənistanda hər hansı hərbi alyansın mövcud olmasına imkan verməyəcək. Bütün bunları NATO və bu qurumun əsas donoru ABŞ bilir. O səbəbdən Ermənistanın gələcəkdə NATO üzvü ola biləcəyi ilə bağlı verilən bəyanatların ciddi qəbul olunmayacağı da yaxşı bilirlər. Amma davamlı əməkdaşlığın olması imkanları var, bu, əvvəlkinə münasibətdə daha da inkişaf edə bilər. Hazırda Ermənistanla Azərbaycan arasında sülh müqaviləsi ətrafında gedən proseslər, 8 avqust Vaşinqtonda imzalanan sənədlərin icrasına başlanılması istiqamətində işlərin getməsi regionun təhlükəsizlik məsələsini önə çıxarıb. Ermənistanda Rusiya hərbi bazaların olması, İran və Türkiyə sərhədlərinin Rusiya sərhəddçiləri tərəfindən qorunması bu təhlükəsizliyə əsas təhdidlərdən biri kimi dəyərləndirilir. Hazırkı durumda pillə-pillə NATO-nun Ermənistanda aktivləşməsi bu təhdidə qarşı hesablanmış bir addımdır. Ukraynadan fərqli olaraq NATO Ermənistanın tezliklə quruma qəbul olunacağını demir, bunun üçün təxmini müddətlər açıqlamır. Əməkdaşlığı sıx inkişaf etdirməklə bağlı fikirlər bildirir. Hətta deyilən kimi, gələn il çərçivə sazişinin imzalanması olarsa belə, bu sazişin bəndləri yenə də üzvlük məsələlərini deyil, əməkdaşlıq məsələlərini özündə ehtiva edəcək. Yeni NATO Rusiyanın əlinə əlavə bəhanələr verməyəcək. Bu-

nunla belə, Cənubi Qafqazda bu üsulla mövcudluğunu artırmaqla, bu da Rusiyanın regionla bağlı imperiya planlarına mane olacaq".

Hərbi ekspert Səxavət Məmməd hesab edir ki, NATO ilə Ermənistan arasında 2026-cı il üçün nəzərdə tutulan yeni çərçivə sənədi Cənubi Qafqazın təhlükəsizlik arxitekturasında ciddi tektonik yerdəyişmələrin signalıdır: "Bu sənəd, sadəcə, texniki əməkdaşlıq yox, regionun geosiyasi xəritəsinin yenidən cızılması cəhədidir. Ermənistan hələ də KTMT üzvü olsa da, NATO ilə "institusional tərəfdaşlıq" İranın hərbi doktrinasını Rusiya standartlarından NATO standartlarına keçirməyi hədəfləyir. Bu, Ermənistan ordusunun NATO ilə uyumluluğunu artıracaq və bu, gələcəkdə Rusiya silahlarından asılılığın azalması deməkdir. Ermənistanın bu addımı həm də KTMT-dən hüquqi çıxışını sürətləndirə bilər. Qeyd etmək yerinə düşər ki, Ermənistan son illərdə silah alışı dövlətlər üzrə şəxələndirib. Fransadan, Yunanıstandan və Hindistandan silahlar alır. Ermənistanın bu cəhdi hesab edirəm ki, nəinki Rusiyanın, Azərbaycan və İranın da maraqlarına tam ziddir. Çünki rəsmi Bakı regionda xarici oyunçu görmək istəmədiyini dəfələrlə bəyan edib.

Ermənistanın NATO ilə yaxınlaşması Bakı tərəfindən "regiondankənar qüvvələrin gətirilməsi" kimi qəbul edilə bilər. Lakin qeyd edilməlidir ki, Azərbaycanın özü də (məsələn, 2025-ci ilin iyulunda Türkiyə ilə imzalanan memo-

randum vasitəsilə) NATO-nun ikinci ən böyük ordusu ilə müttəfiqlik edir. Məsələ ondadır ki, Azərbaycan bunu NATO ilə yox, Türkiyə ilə əməkdaşlıq kimi qeyd etməkdədir.

8 avqust 2025-ci ildə ABŞ-nin vasitəçiliyi ilə imzalanan Vaşinqton Bəyannaməsindən sonra NATO-nun bu addımı sülhün qarantıyası rolunda Qərbin iştirakını gücləndirir. NATO bu kommunikasiya xətlərinin təhlükəsizliyində və idarə olunmasında Rusiyanın (FSB) deyil, beynəlxalq və ya yerli nəzarətin tərəfdarı kimi çıxış edir. Ermənistan faktiki olaraq Rusiya və NATO-nun qarşıdurma poliqonuna çevrilir. Azərbaycan üçün bu, həm də sərhəddə yeni bir hərbi realıq deməkdir. Təbii ki, Rusiya Ermənistanı asanlıqla itirmək istəməyəcək. Əgər NATO-Rusiya qarşıdurması baş verəcəksə, bu regionda yeni müharibə dalğasına gətirib çıxara bilər. Hətta hansısa bir variantla Azərbaycanla Ermənistan arasında müharibənin yeni mərhələsini də planlaya bilərlər. Məsələ ondadır ki, burada variantlardan biri Rusiyanın özünün Ermənistanı cəzalandırmaq istəyi ola bilərsə, ikinci və Azərbaycan üçün təhlükəli olan Azərbaycanın əli ilə Ermənistanın cəzalandırılmasıdır. Bu variantı daim nəzərimizdə saxlamalıyıq. Çünki region kiçik olduğu üçün burada toqquşacaq tərəflər yerli oyunçulardan seçiləcək".

□ **Cavansir ABBASLI,**
 "Yeni Müsavat"

Türkiyə ilə düşmənçilik edən qüvvələr yenidən hərəkətə keçiblər. İsrailin baş naziri Benyamin Netanyahu, Yunanistanın baş naziri Kiriakos Mitsotakis və Cənubi Kiprin lideri Nikos Xristodulidis Qərbi Qüdsdə keçirilən üçtərəfli zirvə çərçivəsində bir araya gəliblər. Görüşdən sonra keçirilən birgə mətbuat konfransında regional təhlükəsizlik, Şərqi Aralıq dənizində əməkdaşlıq və mövcud geosiyasi çağırışlar müzakirə olunub.

Netanyahu çıxışında tərəflərin sabitlik, təhlükəsizlik və rifahı dəstəklədiyini bildirib. Onun sözlərinə görə, üç ölkə dəniz yollarının təhlükəsizliyi və beynəlxalq hüquq normaları çərçivəsində əməkdaşlığın davam etdirilməsində maraqlıdır. İsrailin baş naziri formalaşdırılmış əməkdaşlıq mexanizminin "sınağa çəkilməməsinin arzu olunan olduğunu" qeyd edib. Yunanistan dəqiq idarə olu-

nun İsrailin Yunanıstanı Türkiyəyə qarşı gücləndirməsinə səssiz qalması Türkiyə ilə münasibətlərinə zərər vura bilər. Etiraz edərsə, İsrail nə razı düşər və yenilənmiş müdafiə sistemləri və ya müşahidə texnologiyalarını Azərbaycana satmaqdan imtina edir. Üstəlik, Azərbaycanı beynəlxalq platformalarda dəstəkləyən yəhudi lobbisi də dəstəyini geri çəkə bilər. Həm İsrailə münasibətləri qorumaq, həm

Türkiyəyə qarşı koalisiya - Bakının mövqeyi...

İsrailin formalaşdırdığı "üçlü ittifaq" Aralıq dənizində Türkiyəyə qarşı hansısa həmlə həyata keçirərsə, Azərbaycan müttəfiqinin yanında olacaq

nan mobil raketlərin Egey adalarında yerləşdiriləcəyini bildirib. Bu raketlərin əksəriyyəti İsrail istehsalıdır və məqsəd Yunanistanın müdafiə qabiliyyətini gücləndirməkdir. Ankara bu addımı kəskin şəkildə tənqid edib və Türkiyə rəsmiləri xəbərdarlıq ediblər ki, Yunanıstan tərəfindən hər hansı təhdid "qəti şəkildə zərərsizləşdiriləcək".

İsrail mediasının yazdığına görə, İsrailin Yunanıstanla əməkdaşlığı tək cəhət silah alış-verişi deyil. İsrail həm də yunan əsgərlərinə təlim keçir, ölkəyə kəşfiyyat məlumatlarının əldə edilməsində işində yardım göstərir. Bu ölkələr ortaq müdafiə qüvvələri yaradıblar. Bu prosedura yunan Kipri də qoşulub. Türkiyə təhlilçiləri bunu Yunanıstan və İsrailin Türkiyəyə qarşı yönələn əməkdaşlığı ilə əlaqələndiriblər. BBC yazır ki, regionda bu dövlətlər arasında vəziyyət gərginləşərsə, Azərbaycanın tutacağı mövqe maraqlıdır. "Azərbaycanın İkinci Qarabağ müharibəsindəki qələbəsində İsrailin ona satdığı silahlar mühüm rol oynayıb. Yunanıstana isə İsrail yalnız silah satmır, həm də herbisinin modernləşməsində yaxından iştirak edir. Türkiyə ilə Azərbaycanın münasibətləri mənəvi tellərlə sıx bağlıdır. Belə olan halda, Azərbaycanca-

də Türkiyə ilə yaxınlığı Azərbaycanın balanslı xarici siyasətinə çətinlik yarada bilər", - deyir BBC yazır.

Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyip Ərdoğan vilayət rəhbərlərinin toplantısında çıxış edərkən Türkiyənin düşmənlərinə sərt xəbərdarlıq edib: "Hər kəsə bildirin ki, keçmişdə olduğu kimi, bu gün də sülh və əmin-amanlığın tərəfindəyik. Amma bu, ədalətsizliyə göz yumacağımız və ya zülm qarşısında susacağımız mənasına gəlmir. İstər Şərqi Aralıq dənizində, istər Egey dənizində, istərsə də başqa bir yerdə olsun, nə heç kimin haqqını tapdalamaq, nə də haqqımızın tapdalınmasına icazə verəcəyik". (Modern.az) Türkiyə lideri qeyd edib ki, ölkəsi terror beləsindən qurtulmaq üzrədir. "Biz siyasi mənfəət güdmürük. Türkiyənin qarşısında açılan fürsət pəncərəsini tam şəkildə istifadə etməyə və ölkəmizi terror beləsindən əbədi olaraq qurtarmağa çalışırıq".

Azərbaycan heç şübhəsiz, silahların susmadığı, sülhün əldə olunmadığı bölgəyə sülhməramlı kontingentini göndərməz və əsgərlərinin tələyini təhlükəyə atmaz. Lakin bəzi qüvvələr rəsmi Bakının bu addımını yanlış olaraq başqa yere yozmağa cəhd göstə-

rirlər. Ancaq onlar unutmamalıdır ki, Azərbaycanın dövlət maraqları var, eyni zamanda qardaş Türkiyə ilə imzalanmış Şuşa Bəyannaməsində bir sıra mühüm məsələlər əksini tapıb, iki ölkə konkret yol xəritəsinə uyğun şəkildə koordinasiya qaydada hərəkət edir. Eyni zamanda Azərbaycan dəfələrlə ayrı-ayrı ölkələr, o cümlədən Türkiyə və İsrail arasında yaşanan gərginliklərin danışıqlar müstəvisində nizamlanmasına yönəlik konkret təşəbbüslərlə çıxış edib. Belə bir situasiyada Bakı və Ankaranın ortaq razılaşması necə olacaq?

"Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri, politoloq Elxan Şahinoğlu "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirdi ki, dekabrın 23-də İsraildə üçtərəfli sammit keçirilib: "Sammitdə İsrailin baş naziri Benyamin Netanyahu, Yunanıstanın baş naziri Kiriakos Mitsotakis və Kipr Prezidenti Nikos Xristodulidis iştirak ediblər. Bu dövlətlərin formalaşdırdıqları üçtərəfli ittifaq Türkiyə əleyhinədir. Yunanıstan, Kipr və İsrail Aralıq dənizində Türkiyə əleyhinə siyasi və hərbi blok təsis ediblər. İsrailin baş naziri Benyamin Netanyahu üçlü ittifaqın Türkiyə əleyhinə olduğunu bu sözlərlə ifadə edib: "İmperiyalarını bərpa

etməyi və torpaqlarımız üzərində hökmranlıq qurmağı xəyal edənlərə deyirəm: bunu unudun. Belə olmayacaq. Bu barədə heç düşünməyin". Aydındır ki, Netanyahu "imperiya bərpası" ifadəsi adı altında Avrasiya bölgəsində güclənən Türkiyəni nəzərdə tutub". **E.Şahinoğlu bildirdi ki, İsrail, Yunanıstan və Kipr liderləri Aralıq dənizində ortaq "hərbi reaksia qüvvələrinin" yaranması mövzusunda müzakirə ediblər:** "Bu "qüvvələr" Aralıq dənizi bölgəsində "təhlükəsizliyin gücləndirilməsini" və "hərbi koordinasiyanı" həyata keçirəcəklər. Liderlər Qüdsdə keçirilən ortaq mətbuat konfransında təhlükəsizlik, enerji və müdafiə sahələrində əməkdaşlığı dərinləşdirəcəklərini bildiriblər. Yunanıstanla Kipr Respublikasının Türkiyə əleyhinə siyasət yürütdükləri bəlli fakt olsa da, hazırkı üçlü ittifaqın təşəbbüskarı İsrailin baş naziri Benyamin Netanyahu'dur. O, Türkiyənin bölgədə, o cümlədən qonşu Suriya və İraqda artan rolundan narahatdır. PKK-nın tərksilah olunmağa başlaması da İsrailin hakim dairələrinin narahatlığına səbəb olub. Çünki İsrailin hərbi və kəşfiyyat dairələri illər uzunu bölgədəki silahlı kürdlərlə gizli təmaslara malik

İsraildən Suriya prezidentinə ağır zərbə

İsrail Suriyanın yeni prezidenti Əhməd əş-Şaraanın mövqelərini zəiflətmək məqsədilə ölkədəki druz silahlı qruplarına dəstək göstərüb.

Bu barədə "The Washington Post" nəşri hazırkı və keçmiş israili rəsmilərə istinadən məlumat yayıb. Qəzetin yazdığına görə, artıq 2024-cü ilin dekabrında - Bəşər Əsəd rejiminin devrilməsindən cəmi doqquz gün sonra - İsrail hərbiçiləri druz silahlı dəstələrinə silah ötürüb. Yardıma təxminən 500 tüfəng, döyüş sursatı və bronjiletlər daxil olub.

Məqalədə qeyd olunur ki, İsrailin əş-Şaraaya münasibəti onun keçmiş fəaliyyəti səbəbindən ehtiyatlı olaraq qalır. Belə ki, o, təxminən on il əvvəl formal olaraq "Əl-Qaidə" terror təşkilatı ilə əlaqələri olan silahlı qruplaşmaya rəhbərlik edib.

İsraildən druzlara silah tədarükünün pik dövrü 2025-ci ilin aprel ayına təsadüf edib. Avqust ayında isə bu ötürmələr dayandırılıb. Buna səbəb kimi Əhməd əş-Şaraa ilə başlayan danışıqlar, eləcə də israili rəsmilərin druz qüvvələrinin etibarlı hərbi tərəfdaş olub-olmaması və qarşıya qoyulan məqsədləri reallaşdırma bilməsi ilə bağlı şübhələri göstərilir.

Bununla belə, İsrail druz icmasına qeyri-əldürücü hərbi avadanlıqların çatdırılmasını davam etdirir. Bildirilir ki, hazırda havadan bronjiletlər və tibbi ləvazimatlar atılır.

İŞİD-in paytaxt üzrə valisi saxlanıldı

Suriyanın təhlükəsizlik qüvvələri İŞİD terror qruplaşmasının Dəməşq üzrə rəhbəri hesab edilən Taha əl-Zubinin saxlanıldığını açıqlayıb.

Musavat.com xəbər verir ki, rəsmi məlumatlara görə, o, paytaxtın yaxınlığında yerləşən Maadamiyyə qəsəbəsində keçirilən xüsusi əməliyyat zamanı ələ keçirilib. Təhlükəsizlik strukturları əl-Zubinin İŞİD-in Dəməşq üzrə "vali"si (yerli rəhbəri) olduğunu ehtimal edir.

Suriya tərəfi bildirir ki, saxlanılan şəxs terror şəbəkəsinin paytaxt və ətraf bölgələrdə fəaliyyətinin koordinasiyasında mühüm rol oynayıb. Hazırda onun mümkün əlaqələri və planları ilə bağlı istintaq tədbirləri davam etdirilir.

Analitiklər bu həbsi Dəməşqdə təhlükəsizlik risklərinin azaldılması istiqamətində ciddi zərbə kimi qiymətləndirir və əməliyyatın İŞİD-in şəhərdaxili strukturlarının ifşasına yol açabilecəyini qeyd edirlər.

olublar". **Analitik təsdiqlədi ki, mövcud vəziyyət Azərbaycanla çətinliklər yaradır:** "Azərbaycan İsrailə müxtəlif sahələrdə əməkdaşlıq edir, bu ölkədən modern hərbi texnika alır, bu ölkəyə neft satır. Bununla yanaşı, Azərbaycanın əsas strateji müttəfiqi Türkiyədir. Şuşa Bəyannaməsinə görə Azərbaycana hücum olarsa, Türkiyə müttəfiqini müdafiə etmək hüququna malik olacaq. Eynilə Türkiyəyə hücum olarsa, Azərbaycan müttəfiqini müdafiə etməlidir. Yeni İsrailin formalaşdırdığı üçlü ittifaq Aralıq dənizində Türkiyəyə qarşı hansısa həmlə həyata keçirərsə, Azərbaycan müttəfiqinin yanında olacaq. Bu isə o de-

məkdir ki, Azərbaycan Türkiyənin İsrail, Yunanıstan və Kiprlə mümkün qarşıdurmasında müttəfiqi ilə koordinasiya içində olacaq".

E.Şahinoğlu vurğuladı ki, Azərbaycan belə təhlükəli ssenarinin reallaşmasını istəmir: "Ancaq Azərbaycanın istəyindən asılı olmayaraq, üçlü ittifaq İsrailə Türkiyə arasında gərginliyi artıracaq. Təəssüf ki, İsrail Türkiyə ilə qarşıdurmaya gedərkən bunun Azərbaycanla münasibətlərə mənfi təsirlərini hesablamayıb. Azərbaycan Türkiyə və İsrail arasında seçim qarşısında qalsa, heç şübhəsiz qardaş dövləti seçəcək".

□ **E.PASASOY,**
"Yeni Müsavat"

Alver varsa, siyasət də var - Rusiya ilə artan ticarət

İl ərzində siyasi münasibətlərdəki gərginlik iki ölkə arasında iqtisadi əlaqələrə mane ola bilməyib

Ötən ilin dekabrında Azərbaycan sərnəşin təyyarəsinin Qroznı üzərində vurulmasından sonra iki ölkə arasında siyasi münasibətlərdə yaranan gərginlik ticarət-iqtisadi əlaqələrin genişlənməsinə mane ola bilməyib. Belə ki, Dövlət Gömrük Komitəsinin aylıq hesabatına əsasən, bu ilin yanvar-noyabr aylarında Azərbaycanla Rusiya arasında qarşılıqlı ticarət dövriyyəsi 4,5 milyard dollar təşkil edib. Bu, ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 3 faiz artım deməkdir.

On bir ayda Azərbaycandan Rusiyaya ixrac 3,5 milyon dollar artmaqla 1 milyard 87,8 milyon dollar təşkil edib. Rusiyadan Azərbaycana ixrac isə 100 milyon dollar artaraq 3 milyard 420 milyon dollar çatıb. Ötən ilin yanvar-noyabrında Azərbaycanın ixracı 1 milyard 84 milyon dollar, idxalı isə 3 milyard 300 milyon dollar olmuşdu.

Rəqəmlər göstərir ki, Rusiyanın bu ilin əvvəlindən ölkə ərazisindəki azərbaycanlılara qarşı məqsədyönlü təzyiq siyasətinə baxmayaraq, ölkələr arasında ticarət münasibətləri səngiməyib. Doğrudur, 2024-cü ildəki iqtisadi aktivlik olmasa da, 2025-ci ildə beynəlxalq və regional layihələr

çərçivəsində əməkdaşlıq davam edib. Bura xüsusilə Şimal-Cənub Beynəlxalq Nəqliyyat Dəhlizi layihəsi aiddir. Sentyabr ayından etibarən bu layihə çərçivəsində Azərbaycan-İran-Rusiya formatında bir neçə görüş və iclaslar keçirilib, icra və planlar müzakirə olunub. İlin sonuna doğru Rusiya regionlarından nümayəndə heyətlərinin ölkəmizə səfərləri bərpa olunub, dekabrda Həştərxan vilayətinin rəhbərliyi Qubadlı rayonuna gedib.

Rəsmi məlumata əsasən, Rusiyanın 80-ə yaxın subyekti Azərbaycanla əlaqələr saxlayır, onlardan 20-dən çoxu Azərbaycan hökuməti ilə ticarət-iqtisadi, elmi-texniki və mədəni sahələrdə əməkdaşlıq haqqında sazişlər bağlayıb.

2024-cü ilin sonunda Rusiya İtaliya və Türkiyədən (10 faiz) sonra Azərbaycanın üçüncü xarici ticarət tərəfdaşı olub. Rusiyanın idxalda payı daha yüksəkdir (17,2 faiz) və o, Azərbaycanın Çindən (17,7 faiz) sonra ikinci tərəfdaşıdır. Statistik məlumatlara əsasən, Azərbaycanla Rusiya arasında ticarət dövriyyəsi 2023-cü ildə 4,36 milyard ABŞ dolları, 2024-cü ildə 4,8 milyard ABŞ dolları (+ 10 faiz) təşkil edib.

Azərbaycanın Rusiyadan idxalında əsas yeri xam neft (25 faiz), qara metallar və onlardan hazırlanmış məmulatlar (11 faiz), taxıl, əsasən buğda (7,3 faiz) və elektrik avadanlıqları (3,7 faiz) tutur. Rusiya Azərbaycanın kənd təsərrüfatı məhsullarının ixracı üçün əsas bazardır. Azərbaycanın Rusiyaya ixracında meyvə (34 faiz), tərəvəz (17 faiz), süd məhsulları 7 faiz üstünlük təşkil edir.

Rusiyanın Azərbaycana yatırdığı birbaşa investisiyalar əsasən neft-qaz sektoruna (9,8 milyard ABŞ dolları) istiqamətlənib. Azərbaycanın Rusiyaya sərmayəsi 1,2 milyard ABŞ dolları təşkil edir, əsasən qeyri-neft və qaz sektoruna. Ölkəmizdə Rusiya kapitalı ilə 1380 (300-ə yaxını 100 faiz Rusiya kapitalı ilə) şirkət fəaliyyət göstərir.

Azərbaycanın Rusiyadakı əsas investisiyaları VTB-nin, "Qazprombank"-ın nizamnamə kapitalında iştirak, Yessentuki, Jeleznovodsk və Kislovodskda sanatoriyaların, konserv və çay istehsalı zavodlarının, habelə Krasnodar diyarında və Rostov vilayətində quru qarışıqların tikintisidir.

Rusiyanın Azərbaycanın qeyri-neft sektoruna in-

vestisiyaları KAMAZ, URAL, QAZ, AvtoVAZ yük avtomobillərinin yığılmasıdır. Bundan əlavə, qazlı şərab istehsalı üzrə aparıcı şirkət Abrau-Dyurso 2022-ci ilin dekabrında Şəki və Füzuli rayonunda fəaliyyətə başlayıb, Azərbaycanda Ozon onlayn ticarət platforması fəaliyyətə başlayıb, Sumqayıtda Khimqrad SC ilə birgə sənaye zonası yaradılıb. 2023-cü ilin oktyabrında izolyasiya məmulatlarının istehsalı zavodu açıldı və əczaçılıq zavodunda rusiyalı investor tərəfindən dərman preparatlarının istehsalı layihəsi həyata keçirilir.

Rusiyanın "Lukoil" şirkəti Cənubi Qafqaz boru kəməri və Şahdəniz-2 qaz hasilatı layihəsində 19,99 faiz paya və Azərbaycanda yanacaq doldurma məntəqələri şəbəkəsinə malikdir (60-dan çox neft bazası).

2024-cü ilin yanvarında Bakıda Azərbaycan-Rusiya əməkdaşlığının inkişafının əsas istiqamətləri üzrə 2024-2026-cı illər üçün Yol Xəritəsi imzalanıb. Nazirlər Kabinetindən açıqlanan məlumata əsasən, Yol Xəritəsi ticarət-iqtisadi və investisiya qoyuluşu, nəqliyyat, sənaye, aqrar və qida təhlükəsizliyi, enerji, turizm, humanitar və sosial, həmçinin innovasiya və inkişaf sahələrində əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi ilə bağlı konkret addımların atılmasını nəzərdə tutur.

Maraqlıdır ki, bu il ərzində ölkələr arasında qarşılıqlı investisiya qoyuluşunda kəskin artım müşahidə olunmaqdadır. Belə ki, Azərbaycan Mərkəzi Bankının statistikasına əsasən, bu ilin yanvar-sentyabr aylarında Azərbaycan Rusiya iqtisadiyyatına 38 milyon 923 min ABŞ dolları birbaşa investisiya yatırıb. Bu, ötən

2026-cı ildə inflyasiya 5,7 faiz olacaq

Mərkəzi Bankın son proqnozlarına görə, 2026-cı ildə illik inflyasiyanın 5,7 faiz olacağı gözlənilir ki, bu da hədəf diapazonu daxilindədir. Hökumətin, beynəlxalq maliyyə-kredit təşkilatlarının və beynəlxalq reyting agentliklərinin proqnozları da inflyasiyanın növbəti ildə əsasən bu diapazonda qalacağını göstərir.

Mərkəzi Bankın yaydığı məlumata görə, növbəti ildə də pul siyasətinə dair qərarlar verərkən ölkə iqtisadiyyatına və inflyasiyaya təsir göstərə biləcək daxili və xarici amilləri, habelə riskləri hərtərəfli qiymətləndirəcək. Ümumilikdə, son illərdə inflyasiyanın risk balansında xarici amillərin payı əhəmiyyətli artıb.

Ortamüddətli dövrdə bu amillərin payının yüksək olaraq qalacağı gözlənilir. Geosiyasi gərginliklər və global ticarət mühitindəki qeyri-sabitlik əmtəə və maliyyə bazarları ilə bağlı qeyri-müəyyənlikləri hələ də yüksək səviyyədə saxlayır. Əsas xarici risk idxal qiymətlərinin daxili inflyasiyaya ötürülməsi ilə bağlıdır. Bu risk ticarət tərəfdaşlarında inflyasiya prosesləri və nominal effektiv məzənnənin dinamikasından asılı olacaqdır. Daxili risk faktorları isə əsasən təklif - xerc amilləri hesabına formalaşmaqdadır. Ortamüddətli dövr üzrə konservativ makrofiskal çərçivə və kredit qoyuluşları üzrə gözlənilən artım templəri məcmu tələbin izafi artımı riskini azaldır.

Mərkəzi Bank daxili və xarici qeyri-müəyyənlikləri nəzərə alaraq makroiqtisadi proqnozları baza ssenari ilə yanaşı alternativ ssenarilər üzrə hazırlanması təcrübəsini davam etdirəcək. Bu da inflyasiya risklərinin reallaşdığı təqdirdə çevik siyasət reaksiyasını təmin edəcək.

ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 42,2 faiz çoxdur. Hesabat dövründə Azərbaycanın Rusiya iqtisadiyyatına investisiya qoyuluşunun ümumi investisiyalarda payı 2 faizdən 1,9 faizə düşüb.

9 ay ərzində Rusiya isə Azərbaycan iqtisadiyyatına 181 milyon 208 min ABŞ dolları birbaşa investisiya yatırıb. Bu, 1 il əvvəllə müqayisədə 85,1 faiz çoxdur. Hesabat dövründə Rusiyanın Azərbaycanın iqtisadiyyatına investisiya qoyuluşunun ümumi investisiyalarda payı 2,2 faizdən 3,8 faizə qalxıb.

İnvestisiyalardakı bu artım göstərir ki, biznes Azərbaycan-Rusiya münasibətlərindəki gərginliyin iqtisadi müstəviyə keçəcəyini gözləmir. Belə bir gözləntinin olmaması qarşılıqlı ticarətin davam etməsinə gətirib çıxarıb.

Aydın məsələdir ki, iqtisadi əlaqələrin pozulmasında heç bir tərəf maraqlı deyil. Rusiya ona görə maraqlı deyil ki, demək olar ki, bütün məhsullar üzrə Avropa

bazarını itirib, ticarətin yönünü Asiyaya çevirmək həddindən artıq baha başa gəlir. Belə bir şəraitdə Rusiya yaxın ətrafdakı ən kiçik bazarı belə itirmək istəmir. Azərbaycan isə heç də kiçik bazar deyil.

Azərbaycanda da Rusiya ilə iqtisadi əlaqələrin qırılmasını istəməyənlər çoxdur. Xüsusilə qeyri-neft ixracında bu ölkədən olan böyük asılılıq fonunda Azərbaycanın kənd təsərrüfatı ixracatçıların Rusiya bazarını itirməsi böyük itkilərə səbəb ola bilər.

Rəsmi məlumata əsasən, bu ilin yanvar-oktyabrında Azərbaycanın qeyri-neft ixracı 2.99 milyard dollar təşkil edib. Bunun 1,03 milyard dolları aqrar və aqrar-sənaye məhsullarıdır. Bu dövrdə Rusiya 968,9 milyon dollarla qeyri-neft ixracımızda lider bazar olub. Belə bir şəraitdə Rusiyaya ixracın dayanması aqrar məhsulların 600-700 milyon dollarlıq bazarının itirilməsi demək olar.

□ **Dünya SAKİT,**
"Yeni Məşavət"

Zəngəzur əvəzinə, Qazax yolu?

Ekspertlər düşünür ki, məhz İcevan yolu Ermənistanla taxıl və neft daşınması üçün ən yaxşı yoldur, amma bu...

Iran Zəngəzur dəhlizinin heç bir şəkildə, heç bir ad altında, heç bir tərəfin iştirakı ilə çəkilməsini istəmir. Onun üçün yeganə məqbul variant bu dəhlizin ümumiyyətlə olmamasıdır. İran tərəfi Zəngəzur dəhlizi məsələsində israrlı şəkildə əks mövqe qoyaraq, müxtəlif bəhanələr gətirməklə prosesi qaralamağa çalışır. Hələ bir müddət əvvəl İranın dini lideri Əli Xameneinin müşaviri Əli Əkbər Vilayətinin verdiyi açıqlama da bunu təsdiqləyir.

Lakin Tehran mediasında başqa bir maraqlı tendensiya diqqəti cəlb edir. Məsələ odur ki, İran Zəngəzur dəhlizinin deyil, başqa bir yolun açılması üçün təşəbbüskarı kimi çıxış etməyə çalışır. Məsələn, SEPAH-a bağlı "Tasnim" Agentliyi yazıb ki, İcevan-Qazax yolu çəkilərsə, bu tarixdə Qərblə Şərqi birləşdirən ən qısa quru yol olacaq. Daha sonra isə "Bu, Azərbaycan və Ermənistan üçün ciddi əhəmiyyət daşıyır", - deyərək qeyd edib.

İran əvvəllər Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı Rusiya ilə şiddətli diplomatik və siyasi qarşıdurmaya girsə də, Tehran və Moskva indi "Trump marşrutu"na qarşı mahiyyət-cə birləşib, eyni zamanda rəsmi İrəvana yeni təzyiqlər silsiləsi başlayıb.

Həqiqətən də ekspertlər düşünür ki, məhz Qazax-İcevan yolu Ermənistanla taxıl və neft daşınması üçün ən yaxşı yoldur və bərpa edilə bilər. Aydın məsələdir ki, bu, Gürcüstan üçün iqtisadi baxımdan heç də arzuolunan mənzərə deyil. Çünki bu tranzitdən qazanan milyonlar indi Ermənistanın qazancına çevrilə bilər. Ekspertlər qeyd edir ki, dəmir yolunun bərpasının sürətlənməsi üçün Ermənistanla əməkdaşlıq qaytarılmasına zərurət var. Xüsusilə də dəmir yolu xəttinin keçdiyi kəndlər - Sofulu və Bərxudarlı kəndlərinin qaytarılması və sürətlə olaraq, Qazaxdan həmin kəndlərə həm

avtomobil, həm də dəmir yolunun inşası ən real yoldur. Azərbaycan bu istiqamətdə işləri tez həyata keçirə bilər. İranın və Rusiyanın təzyiqlərindən yayınmaq üçün Qazax-İcevan müvəqqəti çıxış yolu kimi görülməli. Zəngəzur daha geniş layihədir, amma onun inşası uzana bilər.

Milli Məclisin deputatı, Ana Vətən Partiyasının sədr müavini Günay Ağamalı "Yeni Məsvət"ə bildirdi ki, İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra regionda kommunikasiya xətlərinin açılması ətrafında gedən müzakirələr bir daha göstərir ki, bu məsələ iqtisadi, geosiyasi və təhlükəsizlik baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir: "Xüsusilə Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı İranın tutduğu mövqe açıq və birmənalıdır. Rəsmi Tehran sözügedən layihənin reallaşmasını istəmir. Mövqe müxtəlif bəhanələr və siyasi manipulyasiyalarla müşayiət olunur və prosesin məqsədi şəkildə qaralanmasına xidmət edir. İran rəsmiləri Zəngəzur dəhlizi fonunda Azərbaycan və Türkiyənin regiondakı aparıcı rolunun daha artmasından narahatdır.

Eyni zamanda diqqətçəkən məqam ondan ibarətdir ki, İran mediasında Zəngəzur dəhlizinə alternativ kimi Qazax-İcevan yolunun önə çıxarılması tendensiyası müşahidə olunur. Yanaşma ilk baxışdan regional əməkdaşlıq təşəbbüsü kimi təqdim edilərsə, niyyət Zəngəzur layihəsi-

ni neytrallaşdırmaqdır və Azərbaycanın strateji maraqlarını tamamilə ziddir. İranın bir tərəfdən Zəngəzur dəhlizinə qəti etiraz etməsi, digər tərəfdən alternativ marşrutları təşviq etməsi regionda nəqliyyat arxitekturasını öz maraqları çərçivəsində formalaşdırmaq cəhdindən xəbər verir.

Qazax-İcevan xəttinin bərpası ilə bağlı müzakirələrdə bir məqam xüsusi vurğulanmalıdır ki, bu marşrut Azərbaycanın suveren hüquqları ilə birbaşa bağlıdır. Həmin istiqamətdə real və davamlı nəqliyyat əlaqəsinin qurulması üçün Ermənistan tərəfindən işğal olunmuş Sofulu və Bərxudarlı kəndlərinin, ümumilikdə, anklavların geri qaytarılması zəruri şərtidir. Bu kəndlərsiz nə dəmir yolunun, nə də avtomobil magistralının təhlükəsiz və tamhüquqlu fəaliyyəti mümkün ola bilməz.

Şübhəsiz ki, Qazax-İcevan yolu müəyyən mərhələdə müvəqqəti texniki həll kimi gündəmə gələ bilər. Lakin bu marşrut Zəngəzur dəhlizini əvəz edən alternativ kimi təqdim edilə bilməz. Burada Gürcüstan tərəfinin də narahatlıqlarının iqtisadi əsası yoxdur. Ölkəmiz məhz şəxələndirilmiş nəqliyyat-kommunikasiya şəbəkəsi formalaşdırmaq istəyir ki, bu xətt bütün bölgə dövlətləri üçün faydalıdır. Yeni Zəngəzur dəhlizinin reallaşması ölkəmizin və bütövlükdə regionun iqtisadi inkişafına və sabitliyinə xidmət edəcək.

Azərbaycan bu məsələdə prinsipial mövqeyindən geri çəkilməyəcək. Heç bir təzyiq ölkəmizin suveren hüquqlarını və milli maraqlarını kölgə altına ala bilməz. Biz regional

kommunikasiyaların açılmasının tərəfdarıyıq və bu proses ədalət, beynəlxalq hüquq və qarşılıqlı hörmət prinsipləri əsasında həyata keçirilməlidir".

AMİP liderinin köməkçisi, politoloq Əli Orucov isə qeyd etdi ki, İran Zəngəzur dəhlizinin açılmasına heç bir halda əngəl ola bilməyəcək: "8 avqustda ABŞ Prezidenti Donald Trampın təşəbbüsü ilə Ağ Evdə Prezident İlham Əliyev və baş nazir Nikol Paşinyanın iştirakı ilə əldə edilmiş razılaşmalar, Tramp yolunun açılması barədə imzalanan sənədlər prosesi geri dönüşü olmayan prosesə çevirdi. Bu yolun adının necə adlandırılmasından asılı olmayaraq açılacaq və bunun da arxasında Birləşmiş Ştatlar kimi global super güc dayanır. İranın hədələri və təxribatları nəticə verməyəcək. Ermənistanla Azərbaycan arasında nəqliyyat əlaqələrinin bir neçə istiqamətdə olması sovet dövründə də var idi. Eynilə də Naxçıvanı Azərbaycana birləşdirən dəmiryol xətti də mövcud olub. İranın da siyasi coğrafiyası dəyişməyib. Tehran bəhanə edir ki, Zəngəzur dəhlizinin işə salınması onun təhlükəsizliyini təhdid edir. Dövlətlərin ərazisi dəyişdirilir, ABŞ regiona daxil olur və s. Bütün bunların hamısı cəfəngiyyatdan başqa bir şey deyil. Əksinə, bu yolun açılması regionun hərtərəfli inkişafına və inkişafına stimül verəcək. Təhlükəsizliyini təminat altına alacaq. Həm də bu dəhliz təkcə Azərbaycanı Azərbaycanla birləşdirən nəqliyyat kommunikasiya dəhlizi olmayacaq. Asiya ilə Avropanı birləşdirən

Ermənistan Zəngəzur dəhlizinin tikintisinə başlayır?

Ermənistan Xarici İşlər Nazirliyi "Trump marşrutu" tikinti layihəsinin dəqiq başlama tarixini açıqlayıb.

Nazirlikdən bildirib ki, Zəngəzur dəhlizinin tətbiqinin praktik mərhələsi, o cümlədən tikintinin başlanması 2026-cı ildə planlaşdırılır.

Nazirlik həmçinin Ermənistan-Amerika birgə müəssisəsi olan TRIPP şirkətinin Ermənistanla qeydiyyatdan keçəcəyini və yollar, neft və qaz boru kəmərləri və fiberoptik rabitə xətləri daxil olmaqla zəruri infrastrukturun inkişaf etdirilməsinə səlahiyyət verəcəyini açıqlayıb.

Layihə Transxəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutu (TITR və ya "Orta Dəhliz") və Kərkəz-Qara Dəniz Beynəlxalq Nəqliyyat Dəhlizi də daxil olmaqla, regional əlaqənin inkişafına yönəlməmiş əsas infrastruktur proqramlarını birləşdirəcək.

Türkiyə-Ermənistan sərhədində hazırlıq işləri görülür

Ermənistanla münasibətlərin normallaşması çərçivəsində 2026-cı ildə açılması planlaşdırılan Türkiyənin "Alican" sərhəd-keçid məntəqəsində işlər davam edir.

İğdır valisi Vali Turan sərhəd-keçid məntəqəsində görülən işlərlə tanış olub.

Onu Mıqrasiya İdarəsinin reisi Hüseyn Kök, Milli Müdafiə Nazirliyinin Logistika üzrə baş direktoru vəzifəsini icra edən general-mayor Əhməd Həmdü Ataç və müvafiq nazirliklərin rəsmiləri müşayiət edib.

Yoxlamalar zamanı sərhəd bölgəsində texniki infrastruktur xidmətlərinin təkmilləşdirilməsi və mövcud standartların yüksəldilməsi ilə bağlı məsələlər müzakirə olunub.

Sahədə yoxlamalardan sonra müvafiq tərəflərin iştirakı ilə qiymətləndirmə görüşü keçirilib.

Xatırladaq ki, Alican sərhəd-keçid məntəqəsi Ermənistanın Azərbaycana qarşı işğalçı siyasətinə görə 1993-cü ilin aprel ayından bəri bağlıdır. Onun qarşısındakı Ermənistanın "Marqara" sərhəd-keçid məntəqəsi artıq təmir olunub.

Bəzi beynəlxalq qurumlar sərhədlərin açılmasının Ermənistan üçün faydalarını analiz ediblər. Ermənistanın Türkiyəyə potensial ixracı 185 milyon ABŞ dollarıdır. Bu, 2021-ci ildə Ermənistan ixracının 6,7 faizinə bərabər olub. İxracın əsas çeşidi - kənd təsərrüfatı məhsulları, o cümlədən bütün məhsulları (siqaret), şüşə qablar, zərgərlik məmulatları və minerallar, mis filizi daxildir. Türkiyədən Ermənistanla potensial ixracın həcmi 678 milyon ABŞ dolları təşkil edir ki, bu da Ermənistanın 2021-ci ildəki ümumi idxalının 12,8 faizini təşkil edir. Sərhədlərin açılması Ermənistanla kapital mallarının ixracına və idxalına töhfə verəcək ki, bu da əsasən Ermənistanın iqtisadi maraqları ilə üst-üstə düşür.

və iqtisadi siyasi cəhətdən möhkəm bağlayan bağ olacaq. Bu layihə birləşdirici xarakter alacaq. Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı Moskvanın İrana təzyiq etmək üçün bir neçə aləti var. İqtisadi, ticari asılılıqdan tutulmuş siyasi asılılığa qədər Kreml İrəvana təsir göstərə, eyni zamanda 2020-ci il 10 noyabr bəyannaməsində 9-cu bəndə istinad edə bilər. Moskva bununla bağlı bəzi xatırlatmalarını da səsləndirib. Bunun isə nəyi-sə dəyişəcəyinə inanmıram. Yükdəşimlərin Qazax-İcevan dəmir yolu xətti ilə gön-

dərməsi mümkündür, ancaq öncə sülh sazişi imzalanmalı, bəzi delimitasiya problemləri həll edilməlidir. Bu xəttin özünün də əsaslı təmirə ehtiyacı var və bu işlər müəyyən zaman alacaq. Zəngəzur dəhlizinin də digər nəqliyyat xətləri ilə əvəzlənməsi mümkün deyil. Odur ki, nə Rusiya, nə də İran Zəngəzur (TRIPP) yolunu özlərinin istedikləri kimi improvizə edə və dəyişə bilməzlər. Bu artıq global bir layihənin qırıqlmaz zənciri halına gəlib".

□ **Cavanşir ABBASLI,**
"Yeni Məsvət"

Putinin özgə torpaqlarına iddiaları nə vaxtdan başlayıb?

“The Washington Post”: “ABŞ-nin Milli Təhlükəsizlik Arxivinin yaydığı sənədlər göstərir ki, bu istək uzun illər əvvəl formalaşıb”

ABŞ-ın Milli Təhlükəsizlik Arxivinin yaydığı sənədlər göstərir ki, Kremlin Ukrayna-yə münasibəti spontan deyil, uzun illər əvvəl formalaşıb. Moderator.az xəbər verir ki, bu barədə “The Washington Post” nəşri məlumat yayıb.

Nəşrin yazdığına görə, Vaşinqtonda bu mövzu yenidən əsas prioritetlər sırasına qayıdıb. ABŞ Milli Təhlükəsizlik Arxivini 2001-ci ilə aid Vladimir Putinlə ABŞ-ın 43-cü prezidenti Corc Buş arasında keçirilmiş görüşün stenoqramını dərc edib. Sənədlər göstərir ki, Pu-

tin hələ prezidentliyinin ilk illərində Ukraynanı “tarixi olaraq Rusiyanın bir hissəsi” hesab etdiyini açıq şəkildə ifadə edib.

Həmin görüşdə Putin Sovet İttifaqının dağılmasını “misli görünməmiş güzəşt” adlandıraraq iddia edib ki, Rusiya minlərlə kvadrat kilometr ərazini könüllü şəkildə “başqalarına verib”. Onun sözlərinə görə, Ukrayna, Qazaxıstan və Qafqaz SSRİ dövründə “partiya rəhbərləri tərəfindən Rusiyadan qoparıb”.

Bu yanaşma Moskvanın Ukraynaya qarşı apardığı müharibənin son illərin qərarı deyil,

uzun müddət formalaşmış imperiya baxışlarının nəticəsi olduğunu göstərir. Putin eyni söhbətdə Rusiyada populyar olduğunu da vurğulayıb və cəmiyyətdə dəyişikliklərdən doğan məyusluqdan istifadə etdiyini etiraf edib.

“Atlantic Council” nəşrinin təhlillərində də qeyd olunduğu kimi, bu iddialar yalnız Ukrayna ilə məhdudlaşmır. Tarixi imperiya sərhədləri prizmasından baxıldıqda, Rusiyanın potensial hədəfləri Baltik ölkələri, Polşa, Finlandiya, Belarus, Moldova, Cənubi Qafqaz və Mərkəzi Asiyayı da əhatə edə bilər.

ABŞ prezidenti Donald Tramp Milad tədbiri zamanı etdiyi açıqlama ilə bu mövzuların Vaşinqton üçün aktuallığını təsdiqləyib. Ağ Evdə uşaqlarla telefon danışığı zamanı Tramp bildirib ki, bayrama baxmayaraq, Ukrayna, Rusiya və Çinlə bağlı məsələlərə yenidən qayıtmaq məcburiyyətindədir.

Onun sözlərinə görə, bu mövzular ikinci plana keçirilə bilməz. Tramp etiraf edib ki, uşaqlarla daha uzun danışmaq istədi, lakin dövlət işləri buna imkan vermir. Daha əvvəl isə o, Ukrayna müharibəsi ilə bağlı danışıqların davam etdiyini və prosesin “normal getdiyini” bildirib.

ABŞ-da bu məsələyə yanaşmalar birmənalı deyil. Respublikaçı senator Lindsai Qrem Rusiya ilə kompromis ideyasına açıq şəkildə qarşı çıxaraq bildirib ki, Putin müharibəni dayandırmamaqdan imtina edərsə, Vaşinqton daha sərt addımlar atmalıdır.

Qrem Rusiyadan neft alan ölkələrə qarşı tariflərin tətbiqini, Rusiya neft daşıyan gəmilərin müsadirəsini və Ukraynaya “Tomahawk” raketlərinin verilməsini təklif edib. Britaniyanın Rusiyadakı sabiq səfiri Lori Bristou da vurğulayıb ki, Putin hakimiyyətdə qaldığı müddətdə Ukraynada müharibənin bitməsi real görünmür və ərazi güzəştli qarşılığında sülh ideyası sadəcə illüziyadır.

Moskva kompensasiya ödəyəcəkmi?

“Bakı AZAL-a məxsus “Embrayer 190” təyyarəsinin qəzası ilə bağlı istintaqın başa çatmasını gözləyir və tezliklə kompensasiya ödənişlərinin həyata keçirilməsinə ümid edir”.

Bunu Azərbaycanın Rusiyadakı səfiri Rəhman Mustafayev Lenta.ru-ya açıqlamasında deyib.

O, faciəyə görə məsuliyyət daşıyanların ədalət mühakiməsinə cəlb olunacağına da ümid etdiyini bildirib: “9 oktyabrda Düşənbədə verilən bəyanatlar və əldə edilən razılaşmalar bu istiqamətdə atılan mühüm addımdır. Bu gün Moskva ilə Bakı arasındakı münasibətlərdə əsas məsələ təyyarə qəzası ilə bağlı məsələlərin tez və ədalətli həllidir”.

Qeyd edək ki, Rusiya tərəfindən vurulan AZAL-a məxsus təyyarə 2024-cü il dekabrın 25-i səhər saatlarında Aktau yaxınlığında qəzaya uğrayıb. Təyyarədəki 67 sərnişindən 38-i həlak olub.

ABŞ açıqladı: “Bakı və İrəvan arasında müharibə...”

Azərbaycan və Ermənistan arasındakı münaqişə dəhşətli fəlakətə çevrilə bilərdi.

Bunu ABŞ dövlət katibi Marko Rubio ilin yekunları ilə bağlı danışıq zamanı deyib. O bildirib ki, 2025-ci il avqustun 8-də Vaşinqtonda imzalanan sülh bəyannaməsi ilə bunun qarşısı alındı. “ABŞ bir sıra beynəlxalq münaqişələrin qarşısını almağa və onları tənzimləməyə nail olub”, - Rubio bildirib.

ABŞ dövlət katibi Bakı və İrəvan arasında mümkün müharibənin hansı istiqamətdə olacağını açıqlamasa da, söhbətin Zəngəzur dəhlizi uğrunda hərbi toqquşmadan getdiyi ehtimal edilir. Belə ki, rəsmi İrəvan öhdəlik götürməsinə rəğmən, dəhlizi açmaqdan yayınırı. Lakin 8 avqust bəyannaməsi ilə sözügedən dəhlizin “TRİPP layihəsi” adı altında açılması razılaşdırıldı və münaqişə başa çatdı.

Kozakın Rusiyanı “yenidən qurmaq” planı

Prezident Administrasiyası rəhbərinin keçmiş müavini dərin islahatlar vəd edir

Rusiya Prezident Administrasiyası rəhbərinin keçmiş müavini Dmitri Kozak həm Qərb, həm də yerli mediada yenidən gündəmə gəlib. Bəzi KİV-lər onun sentyabrda istefa verməzdən əvvəl 2025-ci ildə təklif etdiyi iddia edilən “Rusiyanın yenidən qurulması” planı haqqında məlumat yayıb. Üstəlik, Kozakın islahatlar planı haqda ilk dəfə “The New York Times” məlumat dərc edib.

Musavat.com-un “Svobodnaya Pressa”ya istinadən verdiyi məlumata görə, bu plana iqtisadiyyatda, məhkəmə və

hüquq-mühafizə sistemində, eləcə də demografiyadan tutmuş millətlərarası münasibətlərdə dərin islahatlar, hətta

ölkədə geniş amnistiya verilməsi (güman ki, söhbət həbsdə olan müxalifətdən gedir) də daxildir. Dmitri Kozaka aid edilən layihənin böyük hissəsi “Avrasiya inteqrasiyası”na həsr olunub.

Kozakın “islahatlar planı” nə?

Nəşr “görünür, Kreml Vladimir Putinin çoxdankı müttəfi-

qi sayılan Kozakla heç də kəndərlənmədən ayrılıb. Azərbaycan daxil, postsovet ölkələri, o cümlədən Ukrayna ilə bağlı siyasəti koordinasiya edən Prezident Administrasiyası rəhbərinin keçmiş müavini niyə yenidən gündəmə gəlib”, - deyə yazır.

Qeyd olunur ki, liberal ekspertlər “Kozak planı”nı “əhəmiyyətli dərəcədə yenilənmiş və cəlbədicə demokratik inkişaf modeli” üçün şans kimi qiymətləndirirlər. “Planda vurğulanır ki, Rusiya Qərbin səhvlərini təkrarlamadan, dövlət və cəmiyyət üçün modernləşdirilmiş mexanizmlər tətbiq etməklə inkişaf etməlidir. Bu isə sadəcə “kosmetik təmir” deyil, bu, Rusiyaya rəqiblərini geridə qoymağa imkan verən dərin transformasiyadır”.

Onun haqqında danışmaqdan qorxurlar

Nəşr yazır ki, çoxları belə bir planın həqiqiliyinə şübhə ilə yanaşır. “RBC” kanalı Dmitri Kozaka bununla bağlı yazılı

sorğu göndərüb, lakin cavabsız qalıb. Prezidentin mətbuat katibi Dmitri Peskov Kozakın təkliflərini şərh etmək istəyinə cavab olaraq, “Məndə belə bir məlumat yoxdur” deyib. Vəziyyəti qiymətləndirmək üçün nəşrin əlaqə saxladığı bir çox politoloqlar Kozakın adı çəkildə şərh verməkdən qəti şəkildə imtina ediblər.

Politoloq Sergey Stankeviç isə “SP”yə maraqlı açıqlama verib: “Mən Kozakı şəxsən tanıyıram, lakin son görüşümüz zamanı ona aid edilən bu islahat planı haqqında ondan heç nə eşitmədim. Bildiyimə görə, Dmitri Peskov Kozakla yaxşı şəxsi münasibəti olub, amma o da bu sənədin həqiqiliyini təsdiq edə bilmir. Bu layihə qəfil mətbuatda gündəmə gəlibse, deməli, bu, kimlərsə lazımdır”.

Dmitri Solonnikov isə deyib ki, Kozaka aid edilən islahatlar planı gələcəyə heç bir inam yaratmır. Onun hakimiyyətə qayıtmaq şansına gəlincə, Solonnikov qısa cavab verib: “Kozak istefa verməklə qocalana qədər hakimiyyətdən yapışmağın nümunəsini yaratdı”.

Kozak kimdir?

1958-ci ildə Ukraynanın Kirovograd vilayətində anadan olan Kozak Putinin də təhsil aldığı Leningrad Dövlət Universitetində oxuyub. 1980-ci illərin sonunda Leningrad prokuror-

luğunda işləyib, 1990-cı illərin əvvəllərində isə mer Anatoli Sobçakin dövləti ilə Sankt-Peterburq administrasiyasına keçib. 1998-ci ildə Sankt-Peterburq vitse-qubernatoru vəzifəsində çalışıb.

1999-cu ildə Putin Rusiyanın baş naziri təyin olunanda Kozak hökumət aparatı rəhbərinin birinci müavini, sonra isə aparat rəhbəri olub. Putinin prezident seçilməsindən sonra Kozak Prezident Administrasiyası rəhbərinin müavini, daha sonra Prezident Aparatı rəhbərinin birinci müavini olub. 2000 və 2004-cü illərdə hökumət aparatının rəhbəri vəzifəsində çalışıb.

2004-cü ildə Kozak Cənub Federal Dairəsi üzrə prezidentin səlahiyyətli nümayəndəsi, 2007-2008-ci illərdə regional inkişaf naziri, 2008-ci ildə baş nazirin müavini olub, daha sonra Prezident Administrasiyasına qayıdıb. Kozak iki departamentin işinə nəzarət edirdi. Onun vəzifələrinə Ukrayna da daxil olmaqla, postsovet ölkələri ilə bağlı siyasət daxil idi.

Avqustun sonunda Kozakın rəhbərlik etdiyi şöbələrin ləğv edildiyi, PA-nın digər müavini Sergey Kiriyenkonun rəhbərliyi ilə yeni strateji tərəfdaşlıq və əməkdaşlıq şöbəsi yaradıldığı bildirilib.

□ “Yeni Müsavat”

Azərbaycan Nazirlər Kabinetinin müvafiq qərarına əsasən, Bakı şəhərinin inzibati ərazi vahidi üzrə taksi minik avtomobilləri ilə sərnişin daşımaları üçün verilən icazələrin əlavələrinin (buraxılış kartlarının) say həddi 25 000 (iyirmi beş min kvota) müəyyən edilir. Bu barədə Azərbaycan Yerüstü Nəqliyyat Agentliyi məlumat yayıb.

Bildirilib ki, kvotanın tətbiqi ilə əlaqədar qanunvericiliyə uyğun olaraq, müvafiq məlumatlandırma təmin edilib. Kvota ilə əlaqədar Bakı şəhərinin inzibati ərazi vahidi üzrə taksi minik avtomobilləri ilə sərnişindəşmaları sahəsində icazə və onun əlavəsi (buraxılış kartı) ilə bağlı müraciət ərizələrinin qəbulu 30 dekabr 2025-ci il tarixində saat 23:59-dək həyata keçiriləcək. Qeyd olunan tarix və vaxtdan sonra təqdim edilən yeni müraciətlərə baxılmayacaq. Növbəti ilin yanvar ayından etibarən müraciətlərin qeydiyyatı və baxılması kvota sayında yer azad olduqda və növbəlik gözlənilməklə həyata keçiriləcək.

Bakı kimi bir şəhər üçün 25 min taksi kvotası az deyilmi? Bu, şəhərdə taksi çatışmazlığına səbəb ola bilərmi, yoxsa belə daha yaxşıdır?

Azərbaycanda taksi xidməti ilə bağlı tənzimləmələrdən sonra Bakıda taksilərin sayı 2 dəfə azalıb. Rəqəmsal inkişaf və nəqliyyat nazirinin müavini Rəhman Hümətov mediaya açıqlamasında deyib ki, əvvəl Bakıda 65-70 min taksi fəaliyyət göstərirdi, indi isə 35 minə yaxın taksi var: "Bu rəqəmi elektron sistem üzərindən əldə etmişik. Taksi sahəsində tənzimləmələr davam etdiriləcək".

Ümumiyyətlə, bir neçə ildə Azərbaycanda taksi fəaliyyəti ilə bağlı bir sıra mühüm dəyişikliklər həyata keçirilib. Aidiyyəti qurumlar bildirir ki, bu dəyişikliklərin əsas məqsədi sərnişinlərin təhlükəsizliyini artırmaq, xidmət keyfiyyətini yaxşılaşdırmaq və taksi bazarında nizam-intizam yaratmaqdır. Yeni taksi fəaliyyəti daha sərt qaydalarla tənzimlənir və bu sahədə nəzarət gücləndirilib.

Hazırda sərnişindəşımaya ilə məşğul olan sürücülər yalnız müvafiq lisenziya və icazə kartı olduqda fəaliyyət göstərə bilərlər. İcazəsiz taksi fəaliyyəti qadağan edilib və belə hallara görə cərimələr tətbiq olunur. Eyni zamanda taksilərdə ödəniş yalnız taksometr və ya rəsmi mobil tətbiqlər üzərindən aparılmalıdır, sərnişindən əlavə ödəniş tələb edilməsinə yol verilmir.

Son dövrdə elektron nəzarət mexanizmləri də tətbiq olunub. Bu çərçivədə "E-taksi" sistemi işə salınıb

Bakı üçün taksilərin kvotası açıqlandı

Eldəniz Cəfərov: "Düşünürəm ki, kvota tətbiq olunan kimi dərhal taksi çatışmazlığı yaransın"

və minlərlə qaydalara cavab verməyən taksi icazəsi ləğv edilib. Bu addım bazarda qeyri-rəsmi fəaliyyətin qarşısını almağa və xidmətlərin daha şəffaf olmasına xidmət edir. Dəyişikliklərdən biri də taksilərin xarici görünüşü ilə bağlıdır. Qanunvericiliyə əsasən, taksilər müəyyən rəng standartlarına cavab verməlidir ki, onlar digər avtomobillərdən asanlıqla fərqlənsin. Bundan əlavə, Heydər Əliyev Beynəlxalq Aeroportu ərazisində yalnız lisenziyalı taksilərin sərnişin götürməsinə icazə verilir.

Taksi sahəsində tətbiq olunan dəyişikliklər həm sürücülərə, həm də sərnişinlərə müəyyən müsbət təsirlər göstərsə də, bir sıra tənqidi məqamlar da ortaya çıxarılıb. Yeni qaydalar ilk növbədə bazarda nizam-intizam yaratmağı və qeyri-rəsmi fəaliyyətin qarşısını almağı hədəfləyir. Lisenziya, icazə kartı və elektron nəzarət mexanizmləri sayəsində sərnişinlər üçün təhlükəsizlik və xidmətin şəffaflığı müəyyən qədər artıb. Sərnişinlər artıq kim tərəfindən daşındıqlarını, ödənişin hansı əsasla hesablandığını daha aydın şəkildə görə bilərlər.

Bununla yanaşı, sərnişinlər üçün bəzi çətinliklər də yaranıb. Xüsusilə taksilərin sayı azaldığı üçün pik saatlarda avtomobil tapmaq çətinləşib, bəzi hallarda gözləmə müddəti uzanıb. Rəsmi tənzimləmələr fonunda qiymətlərin faktiki olaraq artması ilə bağlı narazılıqlar da var. Taksometr və tətbiqlər üzərindən hesablanan tariflər hər zaman sərnişinlərin gözləntilərinə uyğun olmur və bu, sosial

narazılıq yaradır.

Taksi sürücüləri üçün dəyişikliklər daha mürəkkəb təsir göstərib. Bir tərəfdən, bazardan qaydalara əməl etməyən sürücülərin çıxarılması rəqəbəti azaldıb və rəsmi çalışan sürücülər üçün daha sabit mühit yaradıb. Digər tərəfdən isə lisenziya, texniki tələblər, avtomobilin rəngi və sənədləşmə ilə bağlı xərclər sürücülərin maliyyə yükünü artırıb. Bir çox sürücü bu tələblərə uyğunlaşa bilmədiyi üçün fəaliyyətini dayandırmaq məcburiyyətində qalıb.

Əsas problem ondan ibarətdir ki, dəyişikliklər sürətli şəkildə tətbiq olunub və keçid dövrü bəzi sürücülər üçün kifayət qədər yumşaq olmayıb. Alternativ məşğulluq imkanlarının məhdud olması sosial riskləri artırır. Ümumilikdə, görülən tədbirlər uzunmüddətli perspektivdə daha təhlükəsiz və nizamly taksi sistemi formalaşdırmağa yönəlib. Lakin bu prosesdə həm sürücülərin sosial vəziyyəti, həm də sərnişinlərin əlçatan və münasib qiymətli xidmətə çıxışı balanslı şəkildə nəzərə alınmasa, narazılıqların davam etməsi ehtimalı qalır.

Mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a danışan nəqliyyat eksperti Eldəniz Cəfərov bunları deyib: "Qərardan da məlumdur ki, 25 minlik kvota taksi sürücülərinə deyil, taksi kimi istismar olunan nəqliyyat vasitələrinə tətbiq olunur. Yeni bu o deməkdir ki, Bakı şəhəri ərazisində icazəli şəkildə maksimum 25 min taksi avtomobili fəaliyyət göstərə bilər. Burada söhbət məhz icazəli taksi fəaliyyətindən gedir. Sürücülərin sayı ilə

bağlı isə heç bir kvota tətbiq olunmur və bu, ümumiyyətlə, mümkün də deyil. Sürücülərin sayı istənilən qədər ola bilər. Onu da qeyd edirəm ki, hazırda Bakı şəhərində on minlərlə avtomobil taksi kimi istismar olunur və bunların böyük hissəsi icazəli nəqliyyat vasitələridir. Mənə belə gəlir ki, 25 minlik kvotanın tam dolması yaxın vaxtlarda baş verməyəcək. Çünki hazırda fəaliyyət göstərən avtomobillərin buraxılış kartları mövcuddur və onlar istismarda qalmağa davam edəcəklər".

Ekspert əlavə edib ki, istismar müddəti bitən və dövrüydən çıxan avtomobillərə görə yenidən növbəlik mexanizmi işə düşəcək: "Yeni əgər kiməsə taksi fəaliyyəti ilə məşğul olmaq istəyirsə və növbəyə dayanıbsa, istismardan çıxan taksilərin yerinə həmin şəxslər öz avtomobilləri ilə sisteme daxil ola biləcəklər. Bu kvota mərhələli şəkildə tənzimlənəcək. Məhz buna görə də düşünürəm ki, kvota tətbiq olunan kimi dərhal taksi çatışmazlığı və ya taksi qıtlığı yaransın. Belə bir vəziyyət gözlənilmir. Taksi qıtlığı olmadığı halda isə qiymət artımı da mümkün deyil. Qiymətlər sabit qalacaq. Bir məqamı da qeyd etmək lazımdır ki, taksi kvotası yalnız Bakı şəhərinə şamil olunur. Bakı isə Sumqayıt kimi şəhərlərlə sıx əlaqədə olan, qonşu şəhərlərlə integrasiya olunmuş bir məkandır. Bu baxımdan hesab edirəm ki, hər hansı ciddi çətinliklərin yaranması ehtimalı yoxdur".

✉ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Müsavat"

Avtobuslar 01:30-dək işləyəcək

31 Dekabr - Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Günü və Yeni il bayramı ilə əlaqədar Bakı şəhərində fəaliyyət göstərən müntəzəm marşrutlar yanvarın 1-də saat 01:30-dək fəaliyyət göstərəcək. Bu barədə AYNA-dan bildirilib

Qeyd edilib ki, bayram günlərində xüsusilə Dənizkənarı Milli Park və şəhərin mərkəzi əraziləri istiqamətində Yeni il şənlikləri və atəşfəşanlıqla əlaqədar sərnişin axınının daha intensiv olacağı nəzərə alınaraq təhlükəsiz, rahat və fasiləsiz daşınmanın təmin edilməsi məqsədilə müntəzəm marşrutlar üzrə fəaliyyət göstərən daşıyıcılara müvafiq tapşırıqlar verilib.

Qeyri-iş günlərində də sərnişindəşımaya fəaliyyətinin qanunvericiliyin tələblərinə uyğun təşkil edilməsi, sürücülərin təsdiq olunan hərəkət qrafikinə riayət edilməsinə nəzarətin gücləndirilməsi daşıyıcıların diqqətinə çatdırılıb.

Sabiq nazir külli miqdarda borca düşdü

Sabiq əmək və əhalinin sosial müdafiəsi naziri Füzuli Ələkbərova məxsus "Improtex Group"a daxil şirkətlərdən biri - "Improtex Industries" MMC-nin dövlət qarşısında külli miqdarda borca düşdüyü məlum olub.

Bu barədə İqtisadiyyat.az kommersiya qurumlarının dövlət reyestrindən məlumat əldə edib. Məlumatla görə, "Improtex Industries" şirkətinin İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidmətinin Bakı şəhəri Lokal Gəlirlər Baş İdarəsinə 2 223 740.24 manat vergi borcunun olduğu üzə çıxıb.

Xatırladaq ki, "Improtex Industries" MMC 2010-cu ildə dövlət qeydiyyatına alınıb və qanuni təmsilçisi Ələkbərov Ruslan Nizami oğludur. R.Ələkbərov sabiq nazirin qardaşı oğludur.

2013-cü ildən şirkətin metal konstruksiya və yük maşını üst qurğularını, həmçinin kənd təsərrüfatı qoşqularını istehsal edən zavodu fəaliyyətə başlayıb.

"Improtex" qrupu isə 1991-ci ildə yaradılıb. F.Ələkbərov nazir işlədiyi müddətdə holdinqə onun həyat yoldaşı İradə Ələkbərova rəhbərlik edib. Hazırda şirkətlər qrupuna "Improtex Trucks & Buses", "Improtex Industries", "Improtex Motors" və "Imagro" kimi törəmə şirkətlər daxildir. Bu şirkətlərin əməkdaşlıq etdiyi dünya brendlərinə "Rolls Royce", "BMW", "MAN Truck & Bus SE", "Bobcat", "Massey Ferguson", "Hardox" və başqa bir neçə dünya nəhəngləri daxildir.

Məktəblərin yanında siqaret satışı

Vəkil deyir ki, protokol tərtib edilib, həmin şəxslər məsuliyyətə cəlb edilə bilər

“10 ildən çoxdur ki, Azərbaycanda tütün və tütün məmulatları haqqında qanun qəbul olunub. Azərbaycan bir çox beynəlxalq konvensiyalara, o cümlədən tütünü qarşı mübarizə konvensiyalarına qoşulub”.

Bu sözləri Demokrat.az-a **Azad İstehlakçılar Birliyi-nin sədri Eyyub Hüseynov** bildirib. O deyib ki, qanun qəbul olunmasına baxmayaraq, qanunda bir neçə dəyişiklik edilib. Onun sözlərinə görə, siqaretlərin tək-tək satışı qadağandır, amma yenə də satılır: “Təhsil və səhiyyə müəssisələrinin yaxınlığında siqaret satışı qadağandır, amma yenə də satılır. Bütün bunlar göstərir ki, Azərbaycanda tütünü meyllilik yüksəkdir. Hətta demək olar ki, Türkiyədə sonrakı ikinci yerdədir. Türkiyədə qadınlar da kütləvi şəkildə siqaret çəkir və bu tendensiya Azərbaycana da keçib. İndi isə bazara elektron siqaretlər daxil olub. Guya siqareti tərgitmək üçün nəzərdə tutulub, amma onların da insan sağlamlığına ziyanı var. Azad İstehlakçılar Birliyi olaraq çalışırıq ki, həm qaçaqmal elektron siqaretlərin, həm də ənənəvi qaçaqmal siqaretlərin qarşısını alaq. Siqaretlərin qiyməti də artırılmalıdır ki, əlçatanlıq azalsın və istifadə halları aşağı düşsün”.

Qanun qadağan etdiyi halda, niyə siqaretin tək-tək satışına imkan verilir? Məktəblərin yaxınlığında siqaret satışını yığışdırmaq nəyisə dəyişəcəkmi?

Qeyd edək ki, Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının (ÜST) məlumatlarına görə, hər il dünyada təxminən 5 milyondan artıq insan tütün çəkməkdən, 600 min insan isə tütün çəkənlərin tüstüsünün

nün təsirindən həyatını itirir. Passiv siqaret istifadəsi, yeni siqaret tüstüsünə məruz qalma dünyada ildə 1,2 milyon nəfərin ölüm səbəbidir. Hər il 8 milyon insan siqaret istifadəsi ilə bağlı səbəblərdən vəfat edir. Uşaq ölümlərinin 28 faizinin də siqaret tüstüsünə məruz qalmaqla bağlı olduğu bildirilir. Tədqiqatlarla müəyyənləşdirilib ki, siqaret tüstüsündə 4000-dək kimyəvi maddə var. Onların 250-si zərərli maddə, 50-si isə konserogen (xərçəng törədən) maddələrdir.

Siqaret uşaqlar üçün son dərəcə təhlükəlidir və onların sağlamlığına ciddi ziyan vurur. Uşaqlar həm birbaşa siqaret çəkdikdə, həm də böyüklərin çəkdiyi siqaret tüstüsünə məruz qalıqda risk altına düşürlər. Onların ağciyərləri hələ tam inkişaf etmədiyi üçün siqaret tüstüsü nəfəs darlığına, astmaya və tez-tez bronxit kimi xəstəliklərə səbəb ola bilər. Bundan əlavə, tüstü uşaqların immun sistemini zəiflədir və onların daha tez-tez xəstələnməsinə yol açır.

Nikotin uşaqların beyin inkişafına da mənfi təsir göstərir, diqqət və yaddaş problemləri yarada bilər. Erkən yaşda siqaret tüstüsünə məruz qalmaqla gələcəkdə ürək-damar xəstəlikləri riskini artırır. Uşaqların siqaret çəkən mühitdə böyüməsi onların gələcəkdə siqaretə başlama ehtimalını da yüksəldir. Hətta uşaq özü siqaret çəkməyə belə, evdə və ya avtomobilə tüstünün olması passiv siqaret hesab olunur və bu da sağlamlıq üçün təhlükəlidir. Buna görə də uşaqların tüstüsüz və sağlam mühitdə böyüməsi çox vacibdir. Beynəlxalq təcrübədə

məktəblərə yaxın ərazilərdə tütün məmulatlarının satışı adətən məhdudlaşdırılır və ya tam qadağan olunur. Bu, uşaqları siqaretə erkən yaşda maraqlandıran və əlçatanlıqdan qorumaq məqsədi daşıyır və bir çox ölkədə qanunvericiliklə tənzimlənir. Bir çox ölkədə məktəblərin ətrafında müəyyən məsafə limiti qoyulur. Məsələn, 100, 200 və ya 500 metr radiusda tütün məhsullarının satışı qadağan edilir. Bu məsafə ölkədən ölkəyə dəyişir, amma məqsəd eynidir - şagirdlərin gündəlik keçdiyi yerlərdə siqaretin görünməsinə və alınmasını azaltmaq.

Bəzi ölkələrdə isə məsafədən asılı olmayaraq məktəblərin yaxınlığında yerləşən köşklərə və mağazalara lisenziya verilmir. Yeni tütün satışı üçün xüsusi icazə (lisenziya) tələb olunur və bu icazə məktəb zonalarında qüvvədə olmur. Beynəlxalq təcrübədə geniş yayılmış başqa bir qayda da reklam və vitrin qadağasıdır. Hətta satışa icazə verilən yerlərdə belə, siqaretlərin vitrinlərdə açıq nümayiş qadağan edilir ki, uşaqlar onları görüb maraqlanmasın.

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının tütün mübarizə üzrə tövsiyələrində də məktəblər ətrafında satışın və reklamın məhdudlaşdırılması əsas tədbirlərdən biri kimi göstərilir. Yeni beynəlxalq səviyyədə qəbul olunan yanaşma ondan ibarətdir ki, məktəb mühiti tamamilə tütündən uzaq və təhlükəsiz olmalıdır.

Vəkil Ramil Süleymanov mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a deyib ki, ümumiyyətlə, birinci növbədə bilmək lazımdır ki, “Tütün məmulatlarından istifadə-

nin məhdudlaşdırılması haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 10.1-ci maddəsinə əsasən, təhsil və tərbiyə müəssisələrinin ərazilərində, o cümlədən tibb müəssisələrində və tibbi reabilitasiya müəssisələrinin ərazilərində tütün məmulatlarının çəkilməsi qadağandır. “Həmin qanunun 13-cü maddəsinə görə, yetkinlik yaşına çatmayanlara tütün məmulatlarının satışı, onlara tütün məmulatlarının təklif olunması, yaxud onlardan tütün məmulatlarının alınmasının tələb edilməsi və ya bu prosedura cəlb edilməsi qanunla qadağan olunur. Eyni zamanda bildirmək istəyirəm ki, qanunun 14.3-cü maddəsinə əsasən, tütün və tütün məmulatlarının, eləcə də tütün çəkmək üçün nəzərdə tutulan vasitələrin reklamı qadağandır. Bundan əlavə, İnzibati Xətlər Məcəlləsinin 212-ci maddəsinə əsasən, tütün məmulatlarından istifadənin məhdudlaşdırılması haqqında qanuna uyğun olaraq, müəyyən edilmiş xüsusi yerlər istisna olmaqla, digər yerlərdə tütün çəkilməsinə görə 30 manat məbləğində cərimə nəzərdə tutulur. Yetkinlik yaşına çatmayanların bu prosedura cəlb edilməsinə görə 100 manat məbləğində cərimə nəzərdə tutulub. İnzibati Xətlər Məcəlləsinin 212.4-cü maddəsinə əsasən isə tütün məmulatlarının ətraf mühitə atılmasına görə 300 manat məbləğində cərimə tətbiq olunur”.

Vəkilin dediyinə görə, tütün məmulatlarının çəkilməsi o qədər məhdudlaşdırılıb ki, bir çoxlarının bilmədiyi halda taksi nəqliyyatında tütün istifadəsinə görə də vətəndaşların cərimələnməsi qanunvericilikdə nəzərdə tutulur. Tütün məmulatlarının satışı ilə bağlı ticarət qaydalarının pozulmasına görə qanunvericilikdə 50 manatdan 80 manata qədər, yetkinlik yaşına çatmayanlara satış zamanı isə 100 manat məbləğində cərimə müəyyən edilib.

Bütün bu məhdudiyyətlərə baxmayaraq, dövlət tütün çəkilməsinin qadağan olunması ilə bağlı yalnız inzibati tədbirlərlə kifayətlənmir. Qanunvericiliyə əsasən, hüquqi və fiziki şəxslərə məxsus ərazilərdə, o cümlədən dövlət müəssisələrinin ərazilərində tütün çəkilməsinin qadağan olunduğunu bildiren məlumatlandırıcı nişanların yerləşdirilməsi də nəzərdə tutulub.

İstənilən halda, tütün məmulatlarının tək-tək satışının qadağan olunması da daxil olmaqla, Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinin pozulması halları aşkar edildikdə, müvafiq icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən inzibati protokol tərtib oluna, şəxslər məsuliyyətə cəlb edilə bilər”.

□ **Afaq MİRAYIQ,**
“Yeni Müsavat”

Elektron siqaretlə bağlı qərar ertələnir

Sahibkarlar hökumətə müraciət etdi

“Azərbaycanda elektron siqaretlərin dövriyyəsinin tam qadağan olunmasını nəzərdə tutan qanun layihəsinin Milli Məclisdə müzakirəyə çıxarılması sahibkarlar arasında ciddi narahatlıq yaradıb. Müzakirələrin gedişində sağlamlığın qorunması ilə bağlı dövlətin mövqeyi anlayışla qarşılanır və sahibkarlar bu yanaşmanı dəstəklədiklərini açıq şəkildə bildirirlər”.

Bu, elektron siqaretlərlə bağlı qanun layihəsi fonunda sahibkarların Nazirlər Kabinetinə, Prezident Administrasiyasına, Milli Məclisin rəhbərliyinə və Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyinə müraciətində öz əksini tapıb.

Müraciətə əsasən, eyni zamanda bazarda fəaliyyət göstərən sahibkarlar hesab edirlər ki, elektron siqaretlərin tam qadağan edilməsi əvəzinə, beynəlxalq təcrübəyə uyğun olaraq ciddi və effektiv tənzimləmə mexanizmlərinin tətbiqi həm ictimai sağlamlığın qorunmasına, həm də iqtisadi sabitliyə daha müsbət təsir göstərə bilər.

Sahibkarların bildirdiyinə görə, hazırda ölkədə elektron siqaret bazarı əsasən leqal fəaliyyət göstərir, idxal və satış zamanı aksizlər, gömrük rüsumları və vergilər tam şəkildə ödənilir. Bu sahədə yüzrlərlə sahibkarlıq subyekti çalışır və təxminən 2000 nəfərə yaxın insan bu sektor hesabına işlə təmin olunub.

Qanun layihəsində nəzərdə tutulan 1 aprel tarixi isə real bazar şərtləri baxımından kifayət qədər qısa müddət hesab olunur. Sahibkarlarla aparılan müzakirələr göstərir ki, mövcud anbar ehtiyatlarının və artıq sifariş edilərək yolda olan malların dövriyyədən çıxarılması üçün bu müddət yetərli deyil. Bir çox sahibkar məhsulları kredit və uzunmüddətli öhdəliklər hesabına əldə edib və qəfil qadağa onların ciddi maliyyə çətinlikləri ilə üzləşməsinə səbəb ola bilər.

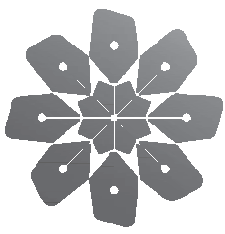
Sahibkarlar vurğulayırlar ki, ən azı ilin sonunadək keçid dövrünün tətbiqi bazarda olan məhsulların mərhələli şəkildə realizə olunmasına, bizneslərin digər sahələrə uyğunlaşmasına və iş yerlərinin qorunmasına imkan verər. Əks halda, kütləvi müflisləşmə riski, bank sektorunda problemlə kreditlərin artması və əmək bazarında gərginlik yarana bilər.

Beynəlxalq təcrübə göstərir ki, Avropa İttifaqı ölkələri, Böyük Britaniya və ABŞ elektron siqaretlərlə bağlı tam qadağa yolunu deyil, sərt nəzarət və tənzimləmə modelini seçiblər. Bu modelə yaş məhdudiyyətləri, lisenziyalasdırma, yüksək aksiz dərəcələri, məhsul standartları və effektiv nəzarət mexanizmləri daxildir. Nəticədə, həm gənclərin qorunması təmin olunur, həm də leqal bazar saxlanılır.

Sahibkarların fikrincə, Azərbaycanda da oxşar yanaşmanın tətbiqi daha balanslı və dayanıqlı həll yolu ola bilər. Bu, dövlət büdcəsinə vergi daxilolmalarının davamlılığını qoruyar, eyni zamanda qeyri-leqal bazanın formalaşmasının qarşısını alır.

Bu baxımdan sahibkarlar Nazirlər Kabinetinə, Prezident Administrasiyasına və Milli Məclisin rəhbərliyinə müraciət edərək qanun layihəsinə yenidən baxılmasını, tam qadağa əvəzinə sərt tənzimləmə modelinin və ya ən azı keçid dövrünün nəzərdə keçirilməsini xahiş edirlər.

Sahibkarlar əmindirlər ki, dövlət orqanları ilə açıq dialoq və qarşılıqlı anlayış əsasında həm ictimai sağlamlığı, həm də iqtisadi sabitliyi qoruyan optimal qərar qəbul edilə bilər.

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

**Dini və milli tolerantlıq, millətlərarası
münasibətlərin inkişaf etdirilməsi**

Ukraynada davam edən müharibə təkcə hərbi qarşıdurma deyil, eyni zamanda dini, humanitar və geosiyasi çağırışların toqquşduğu mürəkkəb beynəlxalq böhran mərhələsinə daxil olub. Milad bayramı ərəfəsində Papa XIV Leonun Ukraynada 24 saatlıq atəşkəs elan edilməsi ilə bağlı təşəbbüsü də məhz bu mürəkkəb fonun bir hissəsi kimi diqqət çəkir. “Vatican News”-un məlumatına görə, pontifik Rusiyanın Milad atəşkəsi çağırışını rədd etməsini təəssüflə qarşıladığını bildirib və hərbi əməliyyatların dayandırılması üçün yenidən çağırış edib. Bu çağırışın real nəticə verib-verməyəcəyi, daha dəqiq desək, Kremlin belə bir addıma gedib-getməyəcəyi sualı beynəlxalq siyasi gündəmin əsas müzakirə mövzularından birinə çevrilib.

Mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”-a danışan **siyasi şərhçi Azər Hüseynov** hesab edir ki, Papanın bu mövqeyi təkcə dini jest deyil, daha geniş geosiyasi mesajlar ehtiva edir: “Lakin bu açıqlamanın arxa planına diqqət yetirdikdə, məsələnin daha dərin siyasi və geosiyasi mənə daşdığı aydın olur. Əslində bu mövqe Avropanın Rusiyanın Ukraynada apardığı müharibəyə münasibətdə artan narahatlığının simvolik ifadəsidir. Avropa dövlətləri üçün əsas qorxu təkcə Ukrayna şəhərlərinin bombalanması və mülki itkilər deyil, Rusiyanın bu müharibədən qalib çıxacağı təqdirdə formalaşa biləcək yeni təhlükəsizlik mühtidir. Avropa siyasi düşüncəsində Rusiya faktoru tarixi yaddaşa sıx bağlıdır. Tarixi kontekstdə yanaşdıqda aydın olur ki, Rusiya indiyə qədər Avropanın apancı dövlətlərinin əksəriyyəti ilə birbaşa və ya dolayı hərbi qarşıdurmalar yaşayıb. Böyük Britaniya bu mənada qismən istisna sayıla bilər; Krim müharibəsindəki qarşıdurma daha çox koalisiya xarakteri daşmış, birbaşa və davamlı toqquşmaya çevrilməmişdi. Lakin Fransa ilə

Napoleon müharibələri, İsveçlə uzun sürən savaşlar, Polşa ilə hərbi qarşıdurmalar və bu ölkənin ərazilərinin bölüşdürülməsi, Almaniya ilə iki dünya müharibəsi çərçivəsində yaşanan toqquşmalar, Avstriya ilə müharibələr Avropanın Rusiya ilə bağlı qorxularının tarixi əsaslarını formalaşdırıb. Bu, keçmiş Avropa siyasi elitlərinin kollektiv şüurunda bu gün də canlı şəkildə qalır. Məhz bu baxımdan Roma Papasının açıqlaması sıradan dini mövqe deyil, Avropa siyasi dairələrinin ümumi narahatlığını yumşaq, lakin təsirli dildə ifadə edən mesaj kimi oxunmalıdır”.

Azər Hüseynov qeyd edir ki, müasir Avropada dinin siyasi təsiri əvvəlki dövrlərlə müqayisədə zəifləsə də, Papa fiquru hələ də ciddi mənəvi və siyasi nüfuzə malikdir: “O, bir çox hallarda Avropa ailəsinin ortaq mövqeyini beynəlxalq ictimaiyyətə çatdıran simvolik siyasi aktor rolunu oynayır. Bu mənada Papanın Rusiyaya yönəlmiş çağırışı Avropanın “Rusiya təhlükəsi” ilə bağlı dərin qorxularının açıq göstəricisidir. Digər tərəfdən, Vladimir

Din və tolerantlıq

ÜSAVAT
N 236 (8846) 26 dekabr 2025

Papanın atəşkəs çağırışının arxasındakı mesaj

Siyasi şərhçi: “Ukrayna müharibəsi Avropanın gələcək təhlükəsizlik arxitekturasını müəyyən edən əsas geosiyasi qarşıdurmalardan birinə çevrilib”

Putinin seçkilərin təhlükəsizliyinin təmin olunması ilə bağlı verdiyi mesajlar da diqqət çəkir. Bu açıqlamalar Rusiyanın daxili siyasi proseslər baxımından özünə inamını nümayiş etdirir. Kreml müharibəyə baxmayaraq dövlət institutlarının işlək vəziyyətdə olduğunu və siyasi proseslərin nəzarət altında davam edəcəyini göstərməyə çalışır. Eyni zamanda bu, Rusiyanın Ukraynada əldə etdiyi mövcud nəticələri artıq reallıq kimi qəbul etmək niyyətinin də ifadəsidir. Moskva hesab edir ki, istər indiki, istərsə də gələcək Uk-

rayna hakimiyyəti bu nəticələrlə barışmaq məcburiyyətində qalacaq. Bununla yanaşı, Ukrayna cəbhəsində Rusiyanın tam və mütləq dominantlığından danışmaq da doğru olmaz. Doğrudur, hərbi, iqtisadi və siyasi baxımdan müəyyən üstünlük Rusiyanın tərəfindədir, lakin bu üstünlük hələlik tam və dəyişməz xarakter daşmır. Ukrayna ordusu müqavimət göstərməkdə davam edir və Qərbin verdiyi hərbi-texniki dəstək cəbhədə müəyyən tarazlıq yaradır. Bu səbəbdən müharibənin nəticəsi hələ də açıq qalır və atəşkəs

məsələsi tərəflər üçün ciddi strateji alətə çevrilir. Milad atəşkəsinin əldə olunması müəyyən mənada Rusiyanın maraqlarına da cavab verə bilər. Uzun müddət davam edən müharibə Rusiya ordusunu və iqtisadiyyatını yorub, resurslar üzərində ciddi təzyiq yaradıb. Qısamüddətli də olsa, atəşkəs Moskva üçün həm hərbi, həm də siyasi baxımdan fasilə imkanı yarada bilər. Lakin Kreml üçün əsas məsələ bu atəşkəsin hansı şərtlərlə və hansı siyasi nəticələrlə baş tutacağıdır. Rusiya atəşkəsi zəiflik deyil, strateji üstünlük kimi təq-

dim etmək istəyir. Bu prosesdə ABŞ-nin mövqeyi həlledici olaraq qalır. Vaşinqton rəsmi açıqlamalarda atəşkəsi və diplomatik həlli dəstəklədiyini bildirsə də, reallıqda burada ciddi maraqlar mübarizəsi gedir. ABŞ üçün Ukrayna müharibəsi təkcə regional münasibət deyil, eyni zamanda Rusiyanı uzunmüddətli perspektivdə zəiflətmək vasitəsidir. Bu ikili yanaşma Ukrayna rəhbərliyində də müəyyən məyusluq yaradıb. Məhz bu səbəbdən Volodimir Zelenski getdikcə ABŞ-dən çox Böyük Britaniyaya yaxınlaşmağa başlayıb”.

Siyasi şərhçi əlavə edib ki, London Ukraynanın ərazi bütövlüyünün qorunmasında və Zelenskinin siyasi hakimiyyətinin davamında daha açıq və ardıcıl mövqe sərgiləyir: “Rusiya real təhlükə hiss edən Avropa dövlətləri də bu xətti dəstəkləyir və Ukraynanı öz təhlükəsizliklərinin ön xətti kimi görürlər. Ukraynanın zəifləməsi Avropanın birbaşa təhlükəsizlik boşluğu ilə üzləşməsi deməkdir. Beləliklə, Roma Papasının açıqlamasından tutmuş Avropa dövlətlərinin mövqeyinə, ABŞ-nin ikili siyasətindən Zelenskinin Böyük Britaniyaya yaxınlaşmasına qədər bütün bu proseslər bir-biri ilə sıx şəkildə bağlıdır. Ukrayna müharibəsi artıq lokal bir qarşıdurma deyil, Avropanın gələcək təhlükəsizlik arxitekturasını müəyyən edən əsas geosiyasi qarşıdurmalardan birinə çevrilib. Bu müharibənin taleyi yalnız cəbhədəki vəziyyətlə deyil, eyni zamanda böyük güclər arasındakı strateji hesablaşmalarla müəyyən olunacaq və atəşkəs də bu mürəkkəb oyunda yalnız müvəqqəti mərhələ kimi qalacaq”.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Afaq MİRAYIQ

Diyanət İşləri İdarəsinin sədr müavini QMİ-də

Salman Musayev ölkəmizdə səfərdə olan Fatih Mehmet Karacanı qəbul edib

Bakıda “Konstitusiya və Suverenlik İli” çərçivəsində “Azərbaycanda dövlət-din münasibətlərinin konstitusion prinsipləri: dünyəvilik və vicdan azadlığı” mövzusunda Azərbaycan Din Xadimlərinin II Forumu keçirilib.

“Trend” xəbər verir ki, forumda Türkiyə, Özbəkistan, Qazaxıstandan olan nümayəndə heyətləri, müvafiq dövlət qurumlarının, Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən müxtəlif konfessiya-ların nümayəndələri, eləcə də dini təhsil müəssisələrinin müəllimləri, ilahiyyatçı alim və mütəxəssislər iştirak ediblər.

Türkiyə Cümhuriyyəti Diyanət İşləri İdarəsinin sədri Safi Arpaquş çıxışında qardaş Azərbaycanda olmaqdan böyük qürur duyduğunu bildirib. Qeyd edib ki, ölkəmiz arasındakı münasibətlər Ulu öndər Heydər Əliyevin də ifadə etdiyi kimi, “Bir

millət, iki dövlət” fəlsəfəsi üzərində qurulmuş sarsılmaz qardaşlıq nümunəsidir. İslam dininin bəşəriyyətə sadəcə inanc sistemi deyil, eyni zamanda əsas insan hüquq və azadlıqları düşüncə-sini, sülh çağırışını və bütün dinlərin nümayəndələrinə

qarşı tolerant davranış modelini bəxş etdiyini diqqətə çatdıran S.Arpaquş vurğulayıb ki, bu dəyərlər dinimizin təməl sütunlarındandır. Bizim vəzifəmiz isə bu sütunları qorumaq və yaşatmaqdır. Din və vicdan azadlığını heç sayan ölkələrdə mənəvi də-

yərler sürətlə aşınır. O qeyd edib ki, insanların inancına hörmət olunmayan cəmiyyətlərdə hüsurdan, sabitlikdən və rifahdan söhbət gedə bilməz. Belə bir həssas və mürəkkəb dövəmdə İslamın bəşəriyyətə töhfəsi olan ali dəyərləri yaymaq, insanlara

sülh və ədalətin yolunu göstərmək indi hər zamankından daha çox vacibdir. Diyanət İşləri İdarəsinin sədri vurğulayıb ki, bu istiqamətdə daha böyük nailiyyətlərin əldə olunması üçün dövlətlərin işbirliyi zəruridir. Türkiyə Respublikası Diyanət İşləri İdarəsi bu yolda Azərbaycanla çiyin-çiyinə addımlamaqdan böyük məmnunluq duyur. Bütün dünyada sülh və birgə yaşayış ideyalarının bərqərar olmasına çalışan Azərbaycanda keçirilən bu cür tədbirlərin əhəmiyyəti olduqca yüksəkdir. Çünki bu cür platformalar birliyimizi gücləndirir, ortaq problemlərimizin həll yollarını tapmağımıza kömək edir.

Qafqaz Müsəlmanları İdarəsi sədrinin birinci müavini, müfti Salman Musayev isə ölkəmizdə səfərdə olan Türkiyə Cümhuriyyətinin Diyanət İşləri İdarəsinin sədrinin müavini Fatih Mehmet Karacanı qəbul edib.

Qonaqla səmimi görüşən müfti Salman Musayev Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin sədri Şeyxülislam Allahşükür Paşazadənin salam-dualarını

yetirib. Şeyxülislam həzrətlərinin Türkiyə Cümhuriyyətinin Diyanət İşləri İdarəsinin sədri vəzifəsinə yeni seçilən Safi Arpaquşa təbrik məktubu göndərdiyini xatırladıb, başkanı Azərbaycana səfərə dəvət etdiyini diqqətə çatdırıb. Rəsmi dəvətin yaxın zamanlarda reallaşacağına ümid etdiyini bildirib.

QMİ ilə Diyanət İşləri İdarəsi arasında əlaqələrin yüksək səviyyədə olduğunu vurğulayan müfti Salman Musayev bu münasibətlərin son illərdə Türk Dövlətləri Təşkilatının Dini İdarə Rəhbərlərinin Məşvərət Şurası kimi nüfuzlu bir platformada daha da inkişaf etdiyini diqqətə çatdırıb.

Fatih Mehmet Karaca səmimi qəbula görə təşəkkürünü bildirib, Diyanət İşləri İdarəsinin sədri Safi Arpaquşun salamlarını Şeyxülislam Allahşükür Paşazadə həzrətlərinə çatdırmağı xahiş edib.

Söhbət zamanı TDT Dini İdarə Rəhbərlərinin Məşvərət Şurasının 2026-cı ildə görəcəyi işlər müzakirə edilib, maraqlı doğuran digər məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb.

□ “Yeni Müsavat”

MUSAVAT

Son səhifə

N 236 (8846) 26 dekabr 2025

De
ka
br

Beyni bağışlanacaq

Dərmanlıq boğaz ağrısının qarşısını almağın 5 yolu

Mütəxəssislər bildirirlər ki, boğaz ağrısı hər zaman dərman istifadəsi tələb etmir. Xüsusilə mövsüm dəyişiklikləri zamanı sadə və təbii üsullarla boğazı qorumaq mümkündür. Milli.Az həmin yolları sizə təqdim edir:

İlq duzlu su ilə qarqara edin

Gündə 2-3 dəfə ilq suya bir çay qaşığı duz əlavə edib qarqara etmək boğazdakı mikrobların azalmasına və qıcıqlanmanın yüngülləşməsinə kömək edir.

Bal maye qəbul edin

Su, ilq çaylar və bulyon boğazın qurumasının qarşısını alır, selikli qişanı nəmləndirir və ağrının azalmasına yardım edir.

Bal və limondan istifadə edin

Bir qaşığı balı tək halda və ya ilq limonlu su ilə qəbul etmək boğazı yumşaldır və təbii antibakterial təsir göstərir. (1 yaşdan kiçik uşaqlara bal verilməməlidir.)

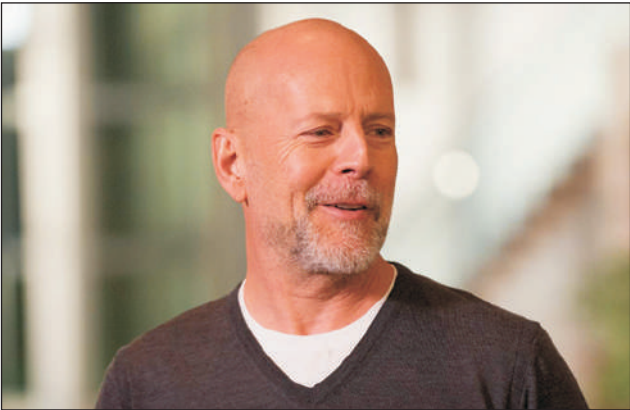
Havanı nəmləndirin

Quru hava boğaz ağrısını artırır. Xüsusilə qış aylarında otaq nəmləndiricisi istifadə etmək və ya radiator üzərinə su qoymaq faydalıdır.

Səsinizi qoruyun və boğazı qıcıqlandıran amillərdən uzaq durun

Yüksək səsle danışmaqdan, siqaret tütüsündən, çox soyuq və ya çox isti içkilərdən uzaq durmaq boğazın sağ qalmasına kömək edir.

Boğaz ağrısı bir neçə gün ərzində keçməzsə, yüksək hərarət, udğunma çətinliyi və ya şiddətli ağrı yaranarsa, mütləq həkimə müraciət edin.

Hollivud ulduzu Brüs Uillisin beyni ölümündən sonra elmi tədqiqatlar üçün bağışlanacaq. Bunu aktyorun həyat yoldaşı Emma Heminq Uillis açıqlayıb.

“Die Hard” film seriyası ilə dünya miqyasında tanınan Brüs Uillisə 2022-ci ildə frontotemporal demensiya (FTD) diaqnozu qoyulub. Aktyorun səhhəti ilə bağlı qərar verən ailəsi xəstəliyin elmi baxım-

dan daha dərinlən öyrənilməsinə töhfə vermək məqsədilə onun beyninin klinik tədqiqatlarda istifadə olunmasına razılıq verib. Emma Heminq Uillis bildirib ki, bu qərar asan olmayıb: “Brüsün beynini ölümündən sonra beyin tədqiqatları üçün bağışlamağa qərar verdim. Bu, çətin bir seçimdir, lakin inanıram ki,

frontotemporal demensiyanın daha yaxşı öyrənilməsi üçün bu cür elmi araşdırmalar vacibdir”.

Frontotemporal demensiya beyin hüceyrələrinin tədricən zədələnməsi nəticəsində yaranan və şəxsiyyət dəyişiklikləri, davranış pozuntuları, nitq və ünsiyyət problemləri ilə müşahidə olunan nevroloji xəstəlikdir.

Qeyd edək ki, “Emmy” və “Qızıl Qlobus” mükafatlarının laureatı olan aktyor hazırda 24 saat peşəkar tibbi nəzarət altındadır. Məlumatlara görə, Brüs Uillis həyat yoldaşı və qızlarından ayrı yaşayır və xəstəlik onun gündəlik həyat fəaliyyətlərini ciddi şəkildə məhdudlaşdırıb. Bildirilir ki, o, ir vaxtlar aktyor olduğunu belə xatırlamır.

Milyonları göyə sovurdu, zibilyığan oldu

Böyük Britaniyada 19 yaşında lotereyada təxminən 10 milyon funt sterlinq (təxminən 580 milyon türk lirası) qazanan Maykl Kerroll bütün sərvətini cəmi 8 il ərzində xərcledikdən sonra yenidən zibil yığmaq işinə qayıdıb. Milli.Az xəbər verir ki, 2002-ci ildə cəmi 1 funt sterlinqlik lotereya bileti ilə cekpotu qazanan Kerroll gənc yaşda böyük sərvəti idarə etməkdə çətinlik çəkib. Britaniya mediasında “ən mübahisəli lotereya qaliblərindən biri” kimi tanınan Kerroll qısa müddətdə pullarını ailə üzvlərinə paylayıb, “Reyners” futbol klubuna ianələr edib, lüks həyat tərzinə aludə olub.

O, malikanələr, bahalı avtomobillər, qızıl məmulatları alıb, dəbdəbəli məclislər təşkil edib. Kerroll sonradan etiraf edib ki, bu dövrdə narkotik və alkoqol asılılığı ilə mübarizə aparıb və bəzi günlərdə minlərlə funt sterlinq kokainə xərcləyib. O, eyni zamanda təhdid və şantaj hallarına məruz qaldığını da bildirib. 2010-cu ildə lotereyadan qazandığı pul demək olar ki, tamamilə tükəndikdən sonra Kerroll yenidən zibil yığmaq işinə qayıdıb. Sonrakı illərdə müxtəlif işlərdə çalışaraq həyatını davam etdirib. İllər sonra verdiyi açıqlamada Kerroll yaşadıklarından peşman olmadığını deyib: “Peşman deyiləm. Heç nəyi dəyişdirməzdim”.

Hotdoqun üzərinə 6 min dollarlıq kürü yaxıb yedi

Amerikalı bloqçu və boksçu Ceyk Pol Entoni Coşuaya məğlub olduqdan sonra yenidən diqqət mərkəzinə düşüb. Publika.az xəbər verir ki, altıncı raundda nokaut edildikdən və çənəsi iki yerdən sındıqdan sonra Pol əməliyyat olunub. Həkimlər ona ən azı bir həftə bərk qida yeməyi tapşırırlar.

Lakin bu belə, onun Mayamidəki özəl bir ərəzidə dəbdəbəli ziyafət təşkil etməsinə mane olmayıb. Aşağının “ulduz yeməyi” isə bankası 64.000 dollara qədər olan qara kürülü hotdoq olub. Şahidlərin sözlərinə görə, Ceyk artıq “dünyanın ən bahalı hotdoqu” adlandırılan hotdoqun üzərinə təxminən 6000 dollar dəyərində kürü yaxıb.

Bunları bilirsinizmi?

Kişilər bu qaydaları mütləq bilməlidir!

* Küçə boyu kişi xanımdan solda gəlməlidir. Sağda yalnız hərbi qulluqçular gedə bilərlər, hansı ki, onlar da hərbi salamlaşmanı verməyə hazır olmalıdır.

* Əgər qadın bürədisə və ya sürüşdüsə, onu dirşəyindən tutmaq lazımdır. Amma adi vaxtda kişinin qadının əlindən tutmağına qadın özü qərar verməlidir.

* Qadın qarşısında kişinin siqaret çəkməsi düzgün deyil, o, yalnız bunu qadından icazə qaldıqdan sonra edə bilər.

* Girişdə və çıxışda kavalier xanımdan əvvəl qapını açır, amma özü arxada gedir.

* Nərdivandan qalxarkən kişi öz yoldaşından 1-2 pilləkan arxada və ya nərdivandan enərkən isə 1-2 pilləkan qabaqda gəlməklə öz yoldaşını “siqortalamalıdır”.

* Liftə girdikdə birinci kişi girməli və çıxışda isə xanım birinci çıxmalıdır.

* Maşından düşərkən birinci kişi çıxır, o, nəqliyyat hərəkətini nəzərdən keçirir və maşının qapısını sənişinlər tərəfə açmaqla qadınlara çıxmağa kömək edir. Eyni zamanda kişi özü maşını idarə edir və ya qabaq oturmaqda oturursa, o, qapını açıb qadını dirşəyindən tutmaqla ona düşməsinə kömək edir. Əgər kişi və qadın hər ikisi də taksi sənişindərsə, onlar arxa oturmaqda gəlməlidirlər. Salondan düşərkən xanım birinci düşür, kişi isə ondan sonra.

* Müəyyən bir yerdə yerləşəndə, kişi qadına üst geyimini çıxartmağa kömək etməli, otaqdan çıxdıqda isə ona geyimini vermək lazımdır.

* İctimai nəqliyyat sistemində əgər xanımlar ayaq üstündə dururlarsa, onda kişilərə oturmamaq lazımdır.

* Etik qaydalara görə kişinin xanımla görüşündə onun gecikməməsi lazımdır. Əksinə, kavalier bir neçə dəqiqə əvvəl gəlməli, çünki onun ləngiməsi xanımı utandırır və onu pis vəziyyətdə qoya bilər. Gözlənilməz hadisələrdə xəbərdarlıq etmək və gecikməyə görə üzr istəmək lazımdır.

* İstənilən yaşda istənilən qadına böyük predmetləri və böyük çantaları aparmağa kömək etmək lazımdır. Bunlara qadının əl çantası, yüngül kürk və ya manto daxil deyil, amma əgər sağlamıq vəziyyətləri buna mane olursa, kömək etmək olar.

* Cəmiyyətdə üçüncü bir şəxsə xanım haqqında açıq danışmaq qəbul edilməzdir, xüsusilə kişi şirkətində.

* Danışmaq vaxtı kişinin əllərini sinəsində qatlaması və yaxud da əlini cibinə qoyması lazım deyil. Həmçinin əllərində müxtəlif predmetlər fırlatmaq da lazım deyil - bu həmsöhbətə hörmətsizlikdir.

* Kişi həmişə restorana birinci daxil olmalı, əsas səbəb isə - bu, bir əlamət kimi qəbul edilməlidir ki, bilinsin ki, ödəniş kimin üzərinə düşəcək. Böyük şirkətlərdə - kimdən restorana dəvət alındısa və restorana daxil oldusa, ilk ödəniş də o etməlidir. Amma əgər ziyarətçilərin girişində kişi qapıcı ilə qarşılaşırsa, onda birinci qadını içəri buraxmalıdır.

Mətbəxdə taxta qaşıqdan istifadə təhlükəlidirmi?

Taxta qaşıqlar uzun illərdir mətbəxlərin ayrılmaz hissəsidir. Ancaq son vaxtlar onların sağlamlıq baxımından təhlükəli olub-olmaması ilə bağlı müzakirələr aparılır. Mütəxəssislərin sözlərinə görə, taxta qaşıqlar düzgün istifadə edildikdə və baxımsız qaldıqda risk yarada bilər. Taxta məsaməli material olduğu üçün nəmi və qida qalıqlarını özünə çəkir, bu isə bakteriyaların çoxalması üçün əlverişli mühit yarada bilər.

Bununla belə, düzgün qulluq edildikdə taxta qaşıqlar təhlükəli sayılmır. Onları hər istifadədən sonra isti su və təbii yuyucu ilə yumaq, yaxşı qurulamaq və uzun müddət su da saxlamamaq tövsiyə olunur. Çatlar əmələ gəldikdə və ya səthi qaraldıqda isə qaşığın istifadədən çıxarılması məsləhətdir.

Maraqlıdır ki, bəzi araşdırmalar taxtanın plastiklə müqayisədə bakteriyaları daha tez məhv edə bildiyini göstərir. Plastik qaşıqlarda yaranan mikroskopik cızıqlar da bakteriya üçün risk yarada bilər.

Nəticə olaraq, taxta qaşıqdan istifadə təhlükəli deyil, əsas məsələ onun təmizliyi və vəziyyətidir. Gigiyenaya əməl edildiyi halda taxta qaşıqlar həm sağlam, həm də ekoloji cəhətdən üstün seçim hesab olunur.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

“Yeni Musavat”ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, “Son dakika” MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500